

Odbornosť nemá pohlavie

Žena sa stala po prvý
raz v dejinách
rektorkou na
pápežskej univerzite

str. 3

Potrebuje vašu modlitbu

Otvorené posolstvo
hlavy ukrajinských
gréckokatolíkov
svetu

str. 7

Príloha

Rozhovor s Pavlom
Straussom, ktorý ešte
nebol v plnom znení
publikovaný

Čakanie na vojnu

Človek pochádza zo zbrane, tvrdí Robert Ardrey. Tí, čo šíria pokoj, sú blahoslavení, hovorí Kristus.

Príbeh človeka je plný vojen.

Evanjelium je plné chleba.

Absurdný kontrast: chlieb verzus zbrane. No pritom obe rozhodujú o živote a smrti.

Celé dejiny stojí človek pred rozhodnutím: chlieb, či zbraň?

A Boh stále čaká. Čaká na človekovo jediné správne rozhodnutie. Akosi však neprichádza. Stačí si len otvoriť noviny, zapnúť rádio či televízor. Každý deň sa zo všadiaľ chľúbia senzáčné správy.

V skutočnosti sa však nedeje nič nového. Zvyčajná, bezvýznamná, každodenná udalosť: smrť ľudí.

Každý rok umiera asi tridsať miliónov ľudí od hladu. Chýba im chlieb. Čo im však nechýba, sú guľky, granáty, bomby... A na tie sa tiež umiera.

Podľa expertov treba na normálny život denne dvetisíc sedemsto kalórií. Podľa iných expertov v súčasnosti pripadá na každého obyvateľa zeme viac ako desať ton tritolu. Aj na novorodenca.

Človek je schopný zabezpečiť pre seba desiatku tony tritolu, no nevie si zabezpečiť dvetisíc sedemsto potrebných kalórií.

A Boh stále čaká. Čaká na človekovo rozhodnutie a ako v onen predvečer, keď sa Kainovi zamračila tvár, opäť sa pýta: „Prečo sa hneváš?“ (Gn 4, 6)

No človek neodpovedá. Nechce komunikovať s Bohom. Sám rieši dilemu: chlieb, alebo zbraň.

Dvetisíc sedemsto kalórií, alebo viac ako desať ton tritolu.

Svet stíchol. Nemo očakáva človekovo rozhodnutie.

A človek mračí tvár. Kontúry rozhodnutia sú čoraz jasnejšie. Aj Kainovo znamenie na človekovom čele.

Výstrely píšú dejiny človeka.

Láska nimi hýbe.

Dňa roku Pána o hodine SEČ sa človek rozhodol:

Desať ton tritolu!

A Boh opäť začal čakať...

PAVOL PRIKRYL

Chris Lockhart: Sýrska občianska vojna

Myšlienka čísla:

Neviem, ako zakryjú súčasné generácie hanbu útlaku pred budúci vekmi. Budeme sa musieť dlho hanbiť za svoj obdiv násilia.

Pavol Strauss

Kríza učiteľského povolania je predovšetkým kríza vernosti charizme a poslušnosti

A voľ' nebyť, ako byť – učiteľom?

„O deti sa staráme menej ako o dobytok. Osly a kone opatrujeme lepšie ako deti. Kto má mulicu, stará sa, ako pre ňu zaopatríť najlepšieho paholka: nie prudkého ani zlodeja a opilca, ale skúseného. No keď treba nájsť vychovávateľa pre dieťa, vezmeme bez výberu, koho náhodou stretneme, hoci niet väčšieho umenia ako toto.“

Sv. Ján Zlatoústý

Snímka: archív

Aj byť učiteľ je milosť. A veľká. V každom čase, teda aj dnes, keď častejšie hovoríme o kríze všetkého; keď sa ruka v ruku s konzumnou mentalitou stráca záujem o povolanie, v ktorom ide v prvom rade o lásku, obetu, dobrotu, trpezlivosť, pokoru, náročnú prácu aj na sebe samom – o zvýšenú zodpovednosť za osobný príklad.

AKO VYZERÁTE...

V tejto súvislosti si spomínam, ako sme v istom období minulého systému museli chodiť po rodinách maturantov a presviedčať rodičov, aby ich deti „šli za učiteľov“. Pochopiteľne, rovnako aj študentov. Vtedy mi jeden z nádejných maturantov, nadpriemerný študent, povedal: „A prečo? Veď sa pozeríte na seba, ako vyzeráte.“ Nebežal som k zrkadlu. Poznám sa naspamäť, hoci aj kolegyňa, podobne začínajúca učiteľka a reprezentantka vidieka za katedrou, bezstarostne ako poľná ľalia na mňa ťľochla: „Všimol si si, že v triede sme najhoršie oblečení my?“ „Všimol.“ Inokedy zasa v akomsi rade kto si poznamenal: „To bude iste učiteľ. Len oni sú takí strhaní.“

LÁSKA K PENIAZOM

K paradoxom tohto života bude asi vždy patriť aj nedocenenosť kľúčových povolání. Jej ovocie potom dozrieva do nezáujmu o takéto povolanie, respektíve do jeho voľby ako východiska po neúspešných pokusoch byť čím si celkom iným. Zaiste úsilie o právo na primerané existenčné podmienky, o spravodlivosť je správne a opodstatnené. Chcel som len ilustrovať „bláznovstvo a pohoršenie“ kríza povolania, ktoré si človek voľí zodpovedne a rovnako zodpovedne sa ho usiluje

vykonávať. Chcel som očistiť podstatu a zmysel uskutočňovania nielen učiteľského povolania, aj za okolností a podmienok, ktoré sa nám prihovarajú, aby nás odradili.

Jedna z diagnóz doby potvrdzuje, že sa viac usilujeme o to, aby sme sa mali lepšie, ako o to, aby sme boli lepší. Pritom sa presviedčame, že každá snaha o lepší život bez snaživosti o lepších ľuďoch je nereálna, neproduktívna a bezperspektívna. Jej efekt je egoistický a nespravodlivý. Pomýlené ciele, ako aj prostriedky nás vracajú späť. Preto najčastejšie skladáme to, čo sme sami porozhadzovali a zničili vlastným sebestvom, nezodpovednosťou a zanedbanosťou. Ako nerozumné, nebezpečné deti. Opäť dávam slovo sv. Jánovi Zlatoústemu: „Skutočne všetko rozvráti a zvrhne láska k peniazom. Rozrúca aj Božiu bázeň ako lupič hrad, a tak sa zmocní duše. Potom zanedbávame spásu detí aj vlastnú a staráme sa len o jedno: ako zbohatnúť a iným zanechať bohatstvo...“

NEVERNOSŤ POSLANIU

Aj napriek všetkým nepriaznivým okolnostiam vnímam krízu povolania predovšetkým ako krízu vernosti charizme a poslušnosti osobnému poslaaniu. Ako neochotu srdca stotožniť sa s vlastným miestom v Božom pláne: neochotu prijať ho, povedať svoje fiat a v sile dôvery a odovzdanosti plniť v ňom svoje poslanie. A tak si povolanie vyberáme zdánlivo slobodne, v skutočnosti však v závislosti od síce dôležitých, ale nepodstatných okolností – teda neslobodne a napokon aj nezodpovedne. Zotročuje nás nespravodlivosť životných podmienok a agresivita vplyvu vzorov individualistického riešenia vlastného blahobytu. Kríza

voľby povolania zároveň odzrkadľuje zosuv hodnôt, zmenu ich poradia, ako aj spomínané „bláznovstvo a pohoršenie“ kríza povolania a identifikovať sa s ním. Vzdávajúc sa vlastnej identity, potvrdzujeme ďalšiu všeobecnú krízu prítomnosti – stratu identity.

Demotivačných vplyvov na voľbu učiteľského povolania pribúda. Od finančného a spoločenského nedocenenia po deštruktívny vplyv výchovy spoločnosťou, jej štýlu života a praktík, ktoré vytvárajú a ponúkajú plytké modely úspešnosti a kvality života. A tak pri vstupe do života bývajú aj morálne zdatní absolventi škôl vystavení náročnej skúške surového krupobitia.

LÁSKA, TRPEZLIVOSŤ, POKORA

Napriek nežižlivosti mnohých okolností treba veriť, že zvrchovaný Učiteľ sa postará o zaniatených, obetavých a nežižných robotníkov aj na tomto poli svojej vinice. O ľuďoch, ktorí dajú prednosť autentickému životu práve poslušnosťou osobnému poslaaniu a prijatím „bláznovstva a pohoršenia“ kríza povolania, lebo „tí, čo sa poberajú na túto úlohu a chcú ju konať starostlivo, musia vynikať veľkou láskou, vrcholnou trpezlivosťou a predovšetkým hlbokou pokorou. Len tak budú hodní ponížené prosieť Pána, aby ich urobil súcimi spolupracovníkmi pravdy, posilňoval pri plnení najvznešenejšej služby a obohatil nebeským darom podľa slov: „Tí, čo privádzajú k spravodlivosti, budú ako hviezdy na večné večky““ (sv. Jozef Kalazanský).

Takých učiteľov si vyprosujeme, najmä po tieto dni, keď z kostolov zaznieva *Veni Creator Spiritus*...

FRANTIŠEK BABIAR

Žena sa po prvý raz stala rektorkou na pápežskej univerzite

Odbornosť nemá pohlavie

V lete potvrdil Svätý stolec na čelo františkánskej univerzity Antonianum taliansku rehoľnú sestru **MARIU DOMENICU MELONEOVÚ, S.F.A.** Táto profesorka dogmatiky doteraz viedla tamojšiu teologickú fakultu. V rozhovore pre Vatikánsky rozhlas profesorka Meloneová potvrdila, že účasť žien na teologickom diskurze stále rastie.

Snímka: PUA

Nebolo už načasť mať v treťom tisícročí rektorku na niektorej z pápežských univerzít?

Skutočnosť, že došlo k môjmu menovaniu, je známkou zmeny. Chcela by som však vyzdvihnúť dva aspekty. Po prvé, že voľba podliehala akademickým predpisom, teda že k postojom, odbornosti a vhodnosti kandidáta sa vyjadri la celá akademická obec. Po druhé, toto prvenstvo ženy a rehoľníčky vo vedení pápežskej univerzity je zviazané s tým, že prítomnosť žien ako profesoriek je relatívne nová. Ženy majú prístup k štúdiu teológie a teda k doktorátu len od Druhého vatikánskeho koncilu. Úrad rektora môže zastávať iba riadny profesor, ale ženy a rehoľníčky vždy nemajú prístup k tomuto typu univerzitnej kariéry.

Ale účasť žien na teologickom diskurze rastie...

To áno. Zmeny sa dejú v dvoch smeroch. V našom ženskom svete, vrátane toho rehoľného, je perspektíva profesionálneho vyústenia trochu odlišná, pretože ženské rehoľné inštitúty nemajú svoje vlastné rádové univerzity. V posledných rokoch sa však stále viac žien venuje teologickému štúdiu a aj kongregácie povoľujú rehoľníckam, aby nastúpili riadnu akademickú kariéru. Je evidentná väčšia otvorenosť a uznanie ženskej roly.

Pápež František viac ráz vyhlásil, že je nutné sa hlbšie zamerať na „teológiu žien“. Aké by mohli byť najslubnejšie oblasti takejto teológie?

Myslím si, že žena sa môže venovať akémukoľvek odvetviu teológie, a to spôsobom, aký je žene vlastný. Žije v prostredí, ktoré sa vyznačuje zväč-

ša mužským uvažovaním, môžem však povedať, že keď sa žena priblíži k týmto otázkam, keď premýšľa nad Zjavením a tajomstvom Boha, vkladá do toho svoju vnímavosť. Do morálky, čo je veľmi citlivé pole, žena vnáša citlivosť svojej ženskosti, otázky života, úcty k nenarodenému životu. Ale aj do ďalších odborov, ktoré sú mi bližšie, teda v dogmatike. Zoberme si napríklad spôsob, akým žena vníma Vtelenie...

Obohatenie nastáva, keď sa mužský prístup konfrontuje so ženským.

A teológia ako taká niečo také pripúšťa, akceptuje to?

Niektorí teológovia sa domnievajú, že existuje ženská teológia. Keď pripočítajú prívlastok „ženská“, dávajú tak na vedomie, že teológia ako taká je mužská. V týchto kategóriách som trochu opatrnejšia. Myslím si totiž, že teológia ako taká, bez prívlastkov, je uvažovanie nad tajomstvom Boha, ktorý sa zjavuje, a ako takou sa ňou môže zaoberať ako žena, tak muž. Zaznamenávam, že súčasné teologické skúmania sa postupne otvárajú príspevkom žien. Mnohé teologičky publikujú svoje vedecké práce, sú stále častejšie citované, čo je hmatateľný doklad ich uznania.

Prvá profesorka sveta

Cirkev v stredoveku zakladala univerzity a podporovala rozvoj vedy vrátane prírodných náuk. Prvá žena v dejinách, ktorá sa stala univerzitnou profesorkou, bola **TROTULA DI RUGGIERO** na lekárskej fakulte univerzity v talianskom Salerne v 11. storočí.

Trotula sa špecializovala na pôrodníctvo, gynekológiu, kozmetiku a kožné choroby. Napísala množstvo kníh, najznámejšia z nich je *Choroby žien* (Passionibus Mulierum Curandorum). Považuje sa za prvú svetovú gynekologičku.

>>>

lím, že pápež František jasne pomenoval situáciu, ktorá sa, bohužiaľ, neraz v cirkevných spoločenstvách vyskytuje.

Čo by teda podľa vás mohli v Cirkvi ženy robiť?

Ak chápeme pokoncilovú Cirkev ako spoločenstvo chariziem, v ktorom každý dáva k dispozícii svoje dary, tak si nemyslím, že by tu bolo možné nejaké delenie na mužské a ženské sektory. Aj od žien sa požaduje postoj slobody. Nemajú si teda myslieť, že ich dôstojnosť spočíva výlučne v tom, že sa budú môcť chopiť tradične mužských úloh. Často totiž prevláda názor, že ženy v Cirkvi budú plne docenené iba vtedy, keď nahradia mužov alebo kňazov v ich vedúcich rolách. Tu musíme pamätať na dva aspekty – po prvé, žena si nesmie myslieť, že konečným úspechom je nahradenie mužov, pretože žena má svoje priestory, ktoré sú jej vlastné a ktoré muž nebude nikdy môcť obsadiť. Po druhé, Cirkev je zvláštne utvárané spoločenstvo, ktoré musí rešpektovať ministérium. Nie sme spoločnosť, ktorá si sama vytvára svoje normy, ale sme spoločenstvo, ktoré má sviatosťnú povahu. A to musíme mať na pamäti.

Považovali by ste za užitočné, keby

bolo v seminároch viac vyučujúcich žien?

Myslím si, že by to mohol byť veľmi zaujímavý prínos, pretože niektoré disciplíny by sa tak prezentovali z iného postoja a pohľadu. Budúcim kňazom by sa tak ponúkal ucelenejší pohľad na skutočnosť, s ktorou sa budú stretávať. Napríklad v teológii zasväteného života, vzhľadom na to, že kňazi budú spolupracovať s rehoľníkmi, by bolo zaujímavé zveriť niektoré prednášky ženám. Prítomnosť žien by teda mohla byť užitočná na celistvú formáciu budúcich kňazov.

Svätý Otec František vyhlásil, že slo-

vo cirkev je ženského rodu. Čo to pre vás znamená?

Znamená to, že by bola nemysliteľná Cirkev ako číry celok služieb, hierarchií a mocenských úloh. Cirkev je matka a týka sa jej všetko, čo je ľudské, ak chceme citovať iného pápeža. Ako taká teda musí mať ako mužské vlastnosti, tak aj citlivosť, ktorá je vlastná ženám. Musí mať ženský vzťah k životu, k jeho uchovávaniu, podpore. Musí byť Cirkvou v službe života, to je, myslím si, jej najvyššie poslanie.

A v tomto zmysle Cirkev potrebuje ženskú tvár. Pretože Cirkev je *tá* cirkev.

-red-/RV

Pápežská univerzita

Pápežská univerzita je zvláštny typ katolíckej univerzity alebo cirkevnej univerzity, ktorá je zriaďovaná priamo Svätou stolicou a je pod jej priamym dohľadom prostredníctvom Kongregácie pre katolícku výchovu, a ktorá dostala od tejto kongregácie privilegium, aby sa mohla nazývať *pápežská*.

Nižším druhom katolíckych univerzít, ktoré majú titul *pápežská*, sú pápežské vysokoškolské inštitúty (majúce väčšinou viac fakúlt).

Samostatné fakulty v teologických odboroch nesúce názov *pápežská* sú nižším druhom cirkevných univerzít.

V súčasnosti je vo svete niekoľko desiatok pápežských univerzít. V samotnom Ríme ich je deväť. Pápežskú univerzitu sv. Tomáša Akvinského (Angelicum) vedie od 26. marca 2012 Slovák, dominikán profesor Miroslav Konštant Adam, rodák z Michaloviec.

Vyšlo septembrové číslo Našej Žilinskej diecézy.

- Otvorili sa brány škôl
- A slušne sa správaj!
- Stretnutie na Trojmedzí
- Sochár Otmar Oliva
- Cyrilometodská cesta pútnika
- Púť v La Sallette
- Kaplnka v Novej Bystrici
- Týždeň kresťanskej kultúry
- Sestra Mária Bonaventúra
- Komunikácia v manželstve

Nedostal sa k vám časopis?

Napište nám do redakcie a pošleme vám ho poštou. Časopis si môžete aj predplatiť.

Inštitút Communio, n.o.
Jána Kalinčiaka 1
010 01 Žilina

Email: icommunio@gmail.com
Web: www.icommunio.sk
Tel.: 041/56 58 434

Dominikánska sestra z Iraku sa v liste obracia na všetkých ľudí dobrej vôle

Začujeme nárek z Iraku?

Dominikánska sestra v Iraku MARIA HANNA, OP, sa usiluje informovať svet o genocíde páchanej na kresťanoch aj cez viacero dominikánskych portálov. Situácia sa zhoršuje, tak sa 23. augusta sestrička rozhodla napísať list všetkým ľuďom dobrej vôle.

Sr. Maria Hanna, OP

Moji drahí,
chceme sa s vami podeliť o naše každodenné boje. Dúfam, že náš nárek zasiahne svet. Sme ako slepec z Jericha (Mk 10, 46-52), ktorý nemal čo vyjadriť, ale jeho hlas žiadal Ježiša, aby sa nad ním zmiľoval. Aj keď niektorí ľudia ignorovali jeho hlas, iní ho počuli a pomohli mu. Spoliehame sa na ľudí, ktorí budú počúvať!

ŽIJÚ AJ NA ULICI

Vstúpili sme do tretieho týždňa nášho vysídlenia. Čo sa týka poskytovania prístrešia, jedla a uspokojenia potrieb ľudí, veci sa hýbu veľmi pomaly. Stále sú tu ľudia, ktorí žijú na ulici. Ešte stále neexistujú žiadne organizované tábory okrem škôl, ktoré sa používajú ako utečenecké tábory. Nedokončená trojpodlažná budova bola tiež použitá ako utečenecký tábor. V týchto nedokončených budovách si rodiny kvôli súkromiu vytvorili izby pomocou plastových fólií. Tieto miesta vyzerajú ako stajne. Všetci sme zvedaví, či sa to niekedy skončí.

Vážime si všetko úsilie, ktoré bolo vynaložené na poskytnutie pomoci vystáhaným ľuďom. Prosím, uveďte si, že poskytnutie jedla a prístrešia nie je jediná podstatná vec, ktorú potrebujeme. Naša situácia je oveľa zložitejšia. Hovoríme o dvoch menšinách (kresťania a jezidi), ktoré prišli o svoje pozemky, domovy, veci, prácu, peniaze, niektorí boli odlúčení od svojich rodín a blíz-

kých, a všetci sú prenasledovaní kvôli svojmu náboženstvu.

BEZZUBÍ POLITICI

Naši cirkevní predstavitelia robia čo môžu, aby vyriešili tento veľký problém. Stretli sa s politickými predstaviteľmi, s prezidentom Iraku a Kurdistanu, ale iniciatívy a konanie týchto politických vodcov sú veľmi pomalé a skromné. V skutočnosti všetky politické stretnutia nevedli k ničomu. Až doteraz nedošlo k žiadnemu rozhodnutiu ohľadom aktuálnej situácie vysídlených menšín. Preto sa dôvera v politických vodcov zmenšila, ak ešte vôbec nejaká existuje. Ľudia to už nedokážu tolerovať. Breneno je príliš ťažké.

Včera sa jeden mladý muž vyjadril, že by radšej zomrel, ak má žiť bez dôstojnosti. Ľudia majú pocit, že im bola vzatá ich dôstojnosť. Sme prenasledovaní kvôli nášmu náboženstvu. Nik z nás si ani nepomyslel, že budeme kvôli tomuto žiť v utečeneckých táboroch.

DELENIE IRAKU?

Je ťažké uveriť, že toto sa odohráva v 21. storočí. Zaujímalo by nás, čo sa presne deje. Je to ďalší plán alebo dohoda rozdeliť Irak? Ak je to pravda, kým a prečo? Prečo sa znovu opakujú udalosti rozdelenia Blízkeho východu, ktoré sa odohrali v roku 1916? Vtedy dobe išlo o politickú záležitosť a zaplatili za to nevinní ľudia. Je zrejme, že existujú zlí a prefikani ľudia, ktorí si chcú Irak rozdeliť. V roku 1916 zahynulo sedem sestier, mnoho kresťanov zomrelo a ďalší boli vyhnaní. Je to len náhoda, alebo je to zámerné, že opäť čelíme tomuto deleniu?

No ťažkosti nie sú len v utečeneckých táboroch, kde sú vyhostení ľudia. To, čo sa stalo v našich kresťanských mestách, ktoré boli evakuované, je ešte horšie.

ISIS (sunnistká skupina Islamský štát

v Sýrii a Iraku – pozn. redakcie) donútili opustiť svoje domovy tých, ktorí neošli z ich miest do noci 6. augusta.

Včera bolo vyhnaných sedemdesiatdva ľudí z mesta Karakosh. Nie všetci z nich však prišli. Tí, ktorí prišli včera v noci, boli v úbohom stave. Museli prebrodiť rieku Al-Khazi, pretože most bol zničený. Niektorí zostali na druhom brehu. Nevie, kedy sa im podarí prísť do Erbil. To závisí od situácie a rokovaní medzi Peshmerga (kurdskí bojovníci – pozn. redakcie) a ISIS.

ČO JE V SUDOCH?

Niektorí ľudia sa vrátili, aby pomohli odísť starým ľuďom, ktorí už nevládali chodiť. Aj jedna z našich sestier odišla, aby priviedla svojich rodičov. Ďalšia žena rozprávala, že bola odlúčená od svojho manžela a detí, nič o nich nevie. Pravdepodobne sú medzi ostatnými na druhom brehu, alebo medzi rukojemníkmi, ktorých zajali ISIS. Taktiež jednej matke vytrhli z náručia trojročné dievčatko a nič o ňom nevie.

Nevieme prečo ISIS vyhnala ľudí z Karakosh, ale od tých, ktorí odtiaľ práve prišli, sme sa dopytali, že ISIS priváza do Karakosh sudy s neznámym obsahom.

Okrem toho vieme o štyroch kresťanských rodinách, ktoré už viac ako tri týždne ostali zablokované v Sindžáre. Pravdepodobne sú bez jedla a bez vody. Ak im nikto nepomôže, zomrú. V súčasnosti nemáme s nimi žiadny kontakt a neexistuje

>>>

tuje žiadny spôsob, ako vyjednávať s ISIS.

ISIS SÍDLI V KLÁŠTORE

Čo sa týka našich komunit, vieme, že v našom konvente v Tel Kaif si ISIS vytvorila sídlo. Tiež sme sa dozvedeli, že sa dostali do nášho konventu v Karakosh. Tí, čo prišli len nedávno, tvrdili, že náboženské obrazy, ikony a sochy boli zničené. Z veží kostolov sňali kríže a zavesili tam svoje zástavy. Nie je to len v Karakosh či v Tel Kaif. V Baqofe sa jedna z našich sestier počula, že situácia je pokojná, tak sa vrátila s niekoľkými ľuďmi po svojej lieky. Zistila, že kláštor bol vyrabovaný, všetko bolo otvorené a rozhádzané po celej miestnosti. Keď vstúpili do kláštora, zasiahli mesto tri bomby... Okamžite stadiaľ odišli.

ODCHOD Z KRAJINY

Včera, v piatok 22. augusta, šiitský samovražedný atentátnik a ozbrojenec zaútočili na sunnitskú mešitu Abou Mussab v obci, ktorá je pod kontrolou irackej vlády v provincii Dijala. Tento útok zanechal 68 mŕtvych. Je to veľmi bolestné počúvať o ľuďoch, ktorí boli zabíjaní počas modlitby.

Čo sa týka médií, tento masaker zatienil to, čo sa deje s kresťanmi v Ninive. Obávame sa, že náš boj bude len našou vlastnou záležitosťou a nebude to mať nijaký vplyv na svet.

Na záver musíme konštatovať, že ľudia strácajú trepezlivosť. Stratili všetko v svojich rodných mestách: kostoly, zvony, ulice a susedské vzťahy. Je to pre nich strašné počúvať, že ich domovy boli vyrabované. Hoci milujú svoje mestá, väčšina ľudí uvažuje o odchode z krajiny, aby mohli žiť dôstojne a aby ich deti mali budúcnosť. Je ťažké mať nádej v Iraku alebo dôverovať vedúcim predstaviteľom tejto krajiny.

Prosím, pamätajte na nás vo svojich modlitbách

Sr. MARIA HANNA, OP
Sestry dominikánky sv. Kataríny
Sienskej, Irak

PS: Prosím Vás, podel'te sa s týmto listom aj s ostatnými ľuďmi. Nech svet počuje nárek chudobných a nevinných.

(Medzititulky: redakcia)
Snímky: OP, net

Fragmenty listov matke

...a tak je to prvý raz, čo nebudeme na Vianoce spolu. Tento list dám do rannej pošty, takže ho možno dostaneš ešte večer, priamo pod stromček.

Na Štedrý večer a Božie narodenie sa všade na svete vyhlásilo prímerie. Na našom úseku sa velitelia dohodli, že už od dnešného obeda sa nebude strieľať, preto po dlhom čase prvý raz nebudú do našich okien detonácie granátov a bômb, ale iba vietor a sneh.

Vidím vás, ako si sadáte k slávnostnému stolu, z gramofónu ticho znie Tichá noc. Pamätáš sa, ako si ma ju učila spievať? Tichá noc, svätá noc...

Stískam prilbu a samopal. Zvieram ich tak silno, ako len vládzem, lebo tá zázračná melódia sa mi po niekoľkých taktoch a slovách rozplýva. Nie nechcem ju stratiť!

Ach, mama, netráp sa! Som doma s vami! Cítim Tvoje pohladenie. Máš ruky v porovnaní s mojimi biele a vychudnuté, ale stále rovnako jemné.

Nespytuj sa ma na nič. Čo by som Ti aj povedal? Všetko čo sa mohlo stať, sa stalo. Dôležité je, že som zdravý a sedím pri Tebe. Počujem, ako mi ticho hovoríš: „Môj milý chlapček.“

Áno som to ja, aj keď už nie chlapček. To len pre Teba, mama. Pre tento svet som iný. Nikdy nepochopíš, čo to znamená krčiť sa v blate, strieľať do ľudí, vidieť umierajúce vpadnuté líca a ústa, čo sú už iba chrupom... Ani to nemáš pochopiť.

Mama, mamička! Pod'me naspäť do môjho detstva, vráť'me sa naspäť, kde budeme len my dvaja. Ako pochopiť, že musím byť preč od Teba! Máme si toho ešte toľko povedať! Ale asi už nikdy nebudeme môcť...

Už ste po večeri? Vidím otca zbierať zo stola tanier. Mama, daj mu aj ten prázdny a nedotknutý. Viem, je to môj tanier, na okraji je vyštrbený. Nech otec aj ten zoberie.

A už sa, prosím, pozri pod stromček. Ved' aj Ty tam máš darčeky! Otec Ti určite kúpil tradičné rukavice a šál. Usmievaš sa nad jeho zábudlivosťou. Koľko ho to však stálo behania a postávania!

Mama, prečo však ustavične hľadáš na prázdne miesto pod stromčekom? Vidíš tam moju tvár? Ach, mama, mama, ved' aj ja sa raz vrátim domov a navždy ostaneme pohromade! Vtedy určite budú znieť zvony nášho kostola a vedno pôjdeme na polnočnú. Opäť si zaspievame Tichú noc...

Silnejšie stisnem hlaveň samopalu. Ale ani chladný kov nemôže odohnať z mojej mysle spomienku na Vianoce. Zažijem ich ešte? Srdce mi bije od všetkého prežitého. To sú moje koledy.

A, mama, Miško sa už nikdy nevráti. Ani len neotvoril ústa, aby kričal. Len mal hlavu odvrátenú nabok a plakal. Plakal, lebo ho opúšťal mladý život. Prečo, mama? Ved' on nechcel umrieť! To vie len Boh, kto z nás sa vráti. Ale prečo, prečo, mama?

Do okien stále vráža vietor a sneh. Niektorí moji kamaráti hovoria, že na našom úseku nastane peklo. Ty sa však nemusíš báť, mama! To sú len také hlúpe vojenské povedačky. Dnes sú predsa Vianoce! Dnes sa nikde na svete nestrieľa. Nikde!

Ozaj, mama, povedz mi, prečo sú Vianoce len raz do roka? Prečo len raz do roka bubny nevyzývajú na boj? Mama, chod' a povedz ľuďom, že Tvoj syn už nechce Vianoce bez Teba! Povedz im, že Miško mal iba dvadsať rokov a umrel s tvárou vlhkou od slz, lebo ešte nechcel umrieť. Chod' a povedz im to! Tebe uveria! Ved' si moja matka. Si matka...

Mama, neboj sa o mňa. Tento rok sa cez Vianoce nebude strieľať. Tak znie dohoda. Všetci vedia, že už dvetisíc rokov oslavujeme narodenie Božieho Syna, Kniežaťa pokoja. Ale prečo sú Vianoce len raz do roka? Prečo musí byť teraz u nás doma jedna stolička prázdna? Ach, mama, spýtaj sa ľudí...

Stískam samopal a myslím na Vianoce. Prečo sú len raz do...

* * *

Vážená pani,
Ministerstvo vojny Vám s úctou oznamuje, že Váš syn padol 26. decembra, na sviatok sv. Štefana, prvého mučeníka...

PAVOL PRIKRYL

Hlava Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi upozornila na protiukrajinskú demagógiu

Potrebuje vaše modlitbu

Vyšší arcibiskup Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi Sviatoslav Ševčuk (na obr.) zverejnil 21. augusta 2014 otvorené posolstvo konferenciám katolíckych biskupov, svetovým politickým a náboženským lídrom a všetkým ľuďom dobrej vôle, v ktorom volá po podpore ukrajinského zápasu o samostatnosť.

Snímka: CTV

V otvorenom liste zhrňuje vývoj situácie na Ukrajine za posledných deväť mesiacov a popisuje situáciu kresťanských cirkví a ostatných náboženských vyznaní v krajine rozdelenej občianskym konfliktom.

Vladyka upozorňuje na nebezpečenstvo ideologizácie konfliktu na východe Ukrajiny pripisovaním náboženskej interpretácie tragickým udalostiam. V posolstve uvádza obeť násilia a vážne utrpené škody na strane katolíkov, pravoslávnych, protestantov i moslimských Tatárov. Upozorňuje na nebezpečné metódy pripisovania zodpovednosti za konflikt na základe náboženskej príslušnosti, pričom tvrdí, že „rétorika ruského pravoslávneho vedenia v Moskve sa stále viac podobá propagande ruských politických predstaviteľov a médií“.

OČIERŇOVANIE

Hlava ukrajinských gréckokatolíkov ďalej poukazuje na dokumenty rozoslané z moskovského ústredia Ruskej pravoslávnej cirkvi, v ktorých sú iní kresťania hanlivo označovaní ako „uniati“ a „schizmatici“: „Pripisuje sa im zodpovednosť za vojenský konflikt na východe Ukrajiny a sú obviňovaní z podnecovania vojny, osobitne násilia proti pravoslávnejmu kléru a veriacim v dôsledku vojenských operácií. Ruskí náboženskí vodcovia šíria očierňujúce informácie o gréckokatolíkoch a iných vierovyznaniach, čím ich tak vystavujú ohrozeniu zo strany separatistických militantov, ktorí sa sami stotožňujú s bojovníkmi za ruské pravoslávie.“

Arcibiskup Kyjeva a Haliče Sviatoslav Ševčuk tieto obvinenia ostro odmieta ako nepravdivé: „Rázne odmie-

tame tieto tvrdenia a obvinenia. Ukrajinská armáda nie je rozčlenená na základe náboženskej príslušnosti. Preto v zóne protiteroristických operácií slúžia kapláni viacerých denominácií. Kapláni nemajú dovolené zasahovať do života miestnych náboženských spoločenstiev. Obvinenia, že kapláni Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi vykonali skutky násilia proti členom iných cirkví a náboženských skupín sú nepravdivé. Tragédia, ktorú Ukrajina prežíva v týchto dňoch z dôvodu vojenskej agresie, je tragédiou všetkých národností, príslušníkov všetkých vierovyznaní a všetkých sociálnych skupín. Trpia ňou klerici všetkých vierovyznaní, ktorí konajú svoju pastoračnú službu v oblastiach Donetska a Luhanska a na Kryme, niektorí z nich riskujú vlastný život. Dvaja pravoslávni kňazi, ktorí boli zabití v regióne, patria k vyše tisícke civilistov zabitých počas konfliktu a ich strašná smrť sa nespája s ich náboženským presvedčením. Stali sa nešťastnými smrteľnými obeťami raketového ostreľovania.“

ZVAŽOVAŤ INFORMÁCIE

Kyjevský metropolita Mons. Sviatoslav Ševčuk ďalej vyzval verejnosť, aby bezrozmyslu a slepo neprijímala všetky šírené informácie týkajúce sa diania na Ukrajine: „V mediálnom kontexte sýtenom propagandou vás žiadame, aby ste kriticky zvažovali informácie. Potrebujeme vašu modlitbu, vaše rozlišovanie, vaše dobré slová a účinné skutky. Mlčanie a nečinnosť povedie k ďalšej tragédii. Osud letu 17 Malajských aerolínií je príklad toho, čo sa môže stať, ak sa teroristickej činnosti dovoľí pokračovať.“

Na záver svojho otvoreného posolstva vyzval arcibiskup S. Ševčuk široké spoločenstvo na modlitbu za mier: „Modlíme sa za všetky nevinné obeť a za mier na Ukrajine. Naša Cirkev robí všetko pre pokoj a úľavu utrpenia tých, ktorí nesú dopad tohto strašného konfliktu. Ukrajina potrebuje účinnú pomoc celosvetového kresťanského spoločenstva a podporu všetkých ľudí dobrej vôle.“

-r-/RV

Von Bismarck a Ukrajina

Otto von Bismarck, zjednotiteľ Nemecka a dlhoročný kancelár (1862–1890), bol známy svojou imperiálnou politikou. Za jedného zo strategických protivníkov Nemecka považoval Rusko. Údaje sa mal vyjadriť nasledovne:

Mohutnosť Ruska môže byť podkopaná len jeho oddelením od Ukrajiny. Je potrebné Ukrajinu nielen oddeliť, ale predovšetkým postaviť proti Rusku, národ rozdeliť na dve časti, a potom sa len pozerat', brat vraždiť brata. Preto musíme nájsť a vychovať zradcov z prostredia ukrajinskej nacionalistickej elity a s ich pomocou zmeniť uvažovanie jednej časti veľkého národa až do toho štádia, keď budú nenávidieť všetko ruské, nenávidieť svoj rod, pričom si to ani nebudú uvedomovať. Všetko ostatné je potom už len otázka času.

Podoby ukrajinského kresťanstva

Snímka: PravMir

Zem, ktorá leží na kraji. To je pôvodný význam pomenovania štátu, ktorý leží v pohraničí Európy a pri prahu Ázie. Ukrajina má dnes vyše 45 miliónov obyvateľov a svojou rozlohou je po Rusku druhým najväčším štátom Európy.

V minulosti bolo jej územie väčšinu času pod nadvládou Ruska, Poľska, Rakúska a ďalších štátov a v istom zmysle sa formovanie moderného ukrajinského národa završuje až teraz.

Náboženstvo v tomto vývoji zohráva dvojakú rolu, jednak ako spoločenská sila, ktorá aktívne formuje ukrajinskú identitu, a súčasne ako niečo, čo je ovplyvňované a formované záujmami iných štátov. V dôsledku toho je dnes spomedzi štátov strednej a východnej Európy cirkevná situácia najkomplikovanejšia práve na Ukrajine.

PRAVOSLÁVNÁ CIRKEV

Do styku s kresťanstvom prišli Ukrajinci vďaka Konštantínopolu. Počiatky cirkvi na Ukrajine sú späté s krstom kyjevského veľkokniežaťa sv. Vladimíra (†1015). Aby sa mohol oženiť s konštantínopolskou princeznou Annou, dal sa v roku 988 pokrstiť v Chersone pri Čiernom mori. Príkladom kniežaťa sa riadili aj poddaní, ktorí prijali krst hromadne v Dnepri v Kyjeve. Takýmto spôsobom

bolo kresťanstvo byzantského obradu zavedené ako oficiálne náboženstvo Kyjevskej Rusi.

Novovzniknutá kyjevská metropólia bola v jurisdikcii Konštantínopolského patriarchátu a zahrňovala územia, ktoré dnes patria Ukrajine, Rusku a Bielorusku.

Po zničení Kyjeva v roku 1240 Mongolmi začali kyjevskí metropolití sídliť vo Vladimírsko-suzdaľskom kniežatstve a neskôr v Moskve. Toto sídlo bolo ustanovené ako oficiálne v roku 1300. V roku 1448 sa však Kyjev opäť stal metropolitným sídlom pod konštantínopolskou jurisdikciou. Od roku 1461 moskovskí biskupi vo svojom titule už nepoužívali slovo *kyjevský* a začali sa nazývať moskovskými metropolitami.

V roku 1686 došlo k rozdeleniu Ukrajiny medzi Rusko a Poľsko-litovský štát. Územia východne od Dnepra a mesto Kyjev sa dostali do Ruska. Kyjevská pravoslávna metropólia prešla v tomto roku, po súhlase kyjevského metropolitu Gedeona, spod jurisdikcie Konštantínopolského patriarchátu pod jurisdikciu Moskovského patriarchátu. Ukra-

jinská pravoslávna cirkev sa tak stala súčasťou Ruskej pravoslávnej cirkvi až do času, kým Ukrajina po 1. svetovej vojne a ruskej revolúcii nevyhlásila svoju nezávislosť.

NEUZNANÁ CIRKEV

V roku 1919 vydala vláda novej Ukrajinskej ľudovej republiky zákon, ktorý počítal s vytvorením Ukrajinskej autokefálnej pravoslávnej cirkvi. V roku 1920 pravoslávna ukrajinská synoda vyhlásila autokefáliu vlastnej cirkvi a rozhodla, pretože nemohla nájsť biskupa, ktorý by bol ochotný k nim prestúpiť, aby bol metropolita vysvätený vložением rúk prítomných kňazov a laikov. A hoci sa synoda odvolávala na starokresťanskú cirkevnú prax, túto „vysviacku“, a tak aj túto cirkev, neuznala žiadna okolitá pravoslávna cirkev.

Po pripojení Ukrajiny k Sovietskemu zväzu (1922) politické authority spočiatku podporovali existenciu Ukrajinskej autokefálnej pravoslávnej cirkvi. No čoskoro ju začali považovať za nebezpečný prejav ukrajinského nacionalizmu a v roku 1930 ju donútili, aby sa rozpustila a stala sa súčasťou Moskovského patriarchátu.

Počas 2. svetovej vojny, keď bola Ukrajina obsadená Nemcami, došlo na krátky čas k obnoveniu Ukrajinskej autokefálnej pravoslávnej cirkvi s riadne vysvätenými biskupmi. Keď sa však v roku 1944 Sovietsi zmocnili územia Ukra-

>>>

jiny, táto cirkev bola okamžite zrušená a metropolitu Mstislava (Skrupnika) donútili odísť do exilu do Spojených štátov. V roku 1990 synoda tejto cirkvi vymenovala Mstislava za patriarchu. Mstislav sa vrátil do vlasti v októbri 1991, len dva mesiace po tom, čo Ukrajina vyhlásila svoju samostatnosť bez ohľadu na ďalší osud Sovietskeho zväzu. K znovuoobnoveniu Ukrajinskej autokefálnej pravoslávnej cirkvi sa pripojil bývalý kyjevský metropolita Filaret (Denisenko), ktorého predtým zosadil Moskovský patriarchát, lebo sa snažil o odpojenie Ukrajinskej od Ruskej pravoslávnej cirkvi.

V novembri 1992 sa patriarcha Mstislav s Filaretom rozišiel, a tak na Ukrajine vznikli dve autokefálne jurisdikcie, ktoré tu existujú popri Ukrajinskej pravoslávnej cirkvi, ktorá je od roku 1992 autonómnou súčasťou Moskovského patriarchátu.

TRI PRAVOSLÁVNE JURISDIKcie

K pravoslávii sa hlási okolo 75 percent Ukrajinco. Z vyššie uvedeného vyplýva, že na Ukrajine dnes existujú tri odlišné pravoslávne jurisdikcie.

Početom veriacich je najväčšia **Ukrajinská pravoslávna cirkev Moskovského patriarchátu**, ktorá má 9 922 kňazov a približne 12 400 farností. Okrem Haliče na západnej Ukrajine, kde

prevažuje Ukrajinská gréckokatolícka cirkev, má prevahu vo všetkých regiónoch Ukrajiny. Na jej čele stojí kyjevský metropolita Volodimir (Sabodan) (na obr.), ktorý sídli v Kyjevsko-pečerskej lavre. Zo strany pravoslávnych cirkví ostatných krajín je doposiaľ len táto cirkev uznaná za kanonickú cirkevnú štruktúru.

Po tejto cirkvi nasleduje **Ukrajinská pravoslávna cirkev Kyjevského patriarchátu**. Vedie ju patriarcha Filaret (Denisenko) (na obr.), ktorý sídli v kyjevskom Chráme svätého Volodimira. Táto cirkev má 3 088 kňazov a 4 482 farností, ktoré sú najhustejšie koncentrované v okolí Ľvova a Kyjeva. Medzi oboma cirkvami existuje spor o legitimitu a cirkevne nehnuteľnosti.

Po smrti patriarchu Dimitrija (Jarema) (†2000) vedie **Ukrajinskú autokefálnu pravoslávnu cirkev** kyjevský met-

ropolita Metodij (Kudrjakov) (na obr.). Má 730 kňazov a okolo 1 200 farností roztrúsených predovšetkým na západnej Ukrajine.

ROZDIELNE POSTOJE

Už viac ako dvadsať rokov sa existujúce rozštiepenie ukrajinského pravoslávia odráža aj v postoji pravoslávnych cirkví k aktuálnym udalostiam na Ukrajine. Ukrajinská vláda odmietla v novembri 2013 podpísať asociačnú dohodu s EÚ, a namiesto toho podpísala obchodné dohody s Ruskom. Ľudia demonštrujúci v Kyjeve a v ďalších mestách krajiny naopak žiadali otvorenie sa EÚ. Janukovičovej vláde vyčítali, že sa priveľmi orientuje na Rusko. Ukrajinská pravoslávna cirkev Moskovského patriarchátu si oficiálne drží odstup od kyjevských protestov. Naopak, Ukrajinská pravoslávna cirkev Kyjevského patriarchátu a Ukrajinská autokefálna pravoslávna cirkev poskytujú v svojich chrámoch demonštrantom ochranu pred policajťmi a ich kňazi sa modlia s protestujúcimi na Majdane a v ďalších ukrajinských mestách. Orientáciu na EÚ veľmi silno obhajuje aj Ukrajinská gréckokatolícka cirkev. Aj jej kňazi neváhajú poskytovať duchovnú podporu protestujúcim priamo na mieste demonštrácií.

GRÉCKOKATOLÍCKA CIRKEV

V 14. storočí sa veľká časť Ukrajinskej cirkvi ocitla pod kontrolou katolíckej Litvy. V roku 1569, keď sa Poľsko a Litva politicky zjednotili, prešla veľká časť Ukrajiny pod Poľsko. Mnoho ukrajinských pravoslávnych veriacich začalo čoskoro podporovať zjednotenie s Rímom s úmyslom zlepšiť situáciu ukrajinského kléru a zachovať byzantsko-slovanské tradície v dobe, keď sa rozmáhal poľský latinský katolicizmus.

Tieto udalosti vyvrcholili synodou pravoslávnych biskupov v roku 1595–1596 v Breste, na ktorej 6 pravoslávnych biskupov potvrdilo jednotu s Rímom, t. j. prešlo pod jurisdikciu Rímskeho patriarchátu. Haličské diecézy sa pripojili k únii oveľa neskôr (Ľvov v roku 1700). V 18. storočí boli už dve tretiny pôvodne pravoslávnych veriacich gréckokatolikmi.

Počas trojitého delenia Poľska (1772, 1793, 1795) sa Halič stala súčasťou Habsburského cisárstva, zatiaľ čo zvyšok západnej Ukrajiny pripadol Rusku. V Rusku sa ukrajínčina pokladala iba za dialekt ruského jazyka. O Ukrajincoch sa

dokonca muselo hovoriť ako o Malorusoch, nie ako o Ukrajincoch. Na území pod nadvládou Ruska bola únia s Rímom postupne potláčaná. V roku 1839 ju cár Mikuláš I. zrušil v celom Rusku. Na konci 19. storočia východný katolicizmus z Cárského Ruska už takmer úplne vymizol.

Ukrajinská katolícka cirkev byzantského obradu prežila v Haliči, ktorá prešla v roku 1772 pod Rakúsko. Na rakúskom území uniatská cirkev dostala oficiálny názov *Gréckokatolícka cirkev* a začala dostávať štátnu podporu, čo malo pozitívny dopad predovšetkým na jej svetský klérus (hmotné zabezpečenie, vzdelanie a pastoračná činnosť). Na konci 1. svetovej vojny prešla Halič pod Poľsko. Gréckokatolícka cirkev sa tu rozvíjala pod energickým vedením metropolitu Andreja Šeptického (†1944).

Situácia sa zmenila na začiatku 2. svetovej vojny, keď bola veľká časť Haliče pripojená k Sovietskemu zväzu. V apríli 1945 boli všetci ukrajinskí gréckokatolícki biskupi zatknutí a v roku 1946 odsúdení na nútené práce. V marci 1946 bola vo Ľvove komunistami usporiadaná synoda, ktorá oficiálne zrušila úniu s Rímom. Tí, ktorí sa postavili na odpor, boli zatknutí, vrátane viac ako 1400 kňazov a 800 rehoľníkov. Hlava cirkvi, metropolita Josip Slipyj (†1984) bol uväznený na Sibíri. V roku 1963 ho prepustili a poslali do vyhnanstva v Ríme. V tom istom roku mu bol v Ríme udelený titul vrchného arcibiskupa pre ukrajinských gréckokatolíkov so sídlom vo Ľvove. V roku 1965 bol vymenovaný za kardinála.

V ÉRE SAMOSTATNOSTI

Keď sa blížil zánik ZSSR, začali ukrajinskí gréckokatolíci vychádzať zo skrytého života. Koncom roku 1989 bola ukrajinským katolíckym komunitám byzantského obradu daná ukrajinskou vládou možnosť zaregistrovať sa. Ukrajinskí katolíci tak začali postupne získavať späť chrámy, ktoré im patrili. Bol to začiatok veľkého znovuzrodenia ukrajinských katolíkov v danej oblasti.

V roku 1991 sa Ľvovský metropolita kardinál Miroslav Ivan Lubachivskij, hlava Ukrajinskej katolíckej cirkvi, ktorý až do tej doby sídlil v Ríme, mohol presťahovať späť do svojho sídla vo Ľvove.

Po jeho smrti sa v roku 2001 stal hlavou Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi kardinál Ľubomír Husar, ktorý v roku 2005 presunul sídlo vrchného arcibiskupa do

Kyjeva (Katedrála Vzkriesenia Krista). V roku 2002 bola vo Ľvove otvorená Ukrajinská katolícka univerzita. Od roku 2011 je vrchným kyjevsko-haličským arcibiskupom Svjatoslav Ševčuk (na obr.).

Ukrajinská gréckokatolícka cirkev má vyše 2 545 kňazov a 3 700 farností prevažne v Haliči na západnej Ukrajine. Hlavným centrom Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi je Kyjev spolu s Ľvovom. Odhaduje sa, že táto cirkev má okolo 5,5 milióna veriacich (pričom uvedené číslo zahŕňa aj biskupstvá ukrajinských gréckokatolíkov v Poľsku, USA, Latinskej Amerike, Austrálii a západnej Európe), takže v súčasnosti je najpočetnejšou východnou katolíckou cirkvou.

Konflikty medzi Ukrajinskou gréckokatolíckou cirkvou a Ukrajinskou pravoslávnu cirkvou Moskovského patriarchátu sú Moskovským patriarchátom považované za najväčšiu prekážku ekumenizmu.

MUKAČEVSKÁ EPARCHIA

V Zakarpatskej oblasti Ukrajiny sa nachádza ruténska gréckokatolícka Mukačevská eparchia, ktorá netvorí súčasť Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi. Je však bezprostredne podriadená Vatikánu.

V etnickom zmysle pojem *Ruténi* označuje Rusínov, najzápadnejšiu vetvu východných Slovanov. Tradičné rusínske osídlenie sa rozprestieralo od Zakarpatska cez severovýchod Slovenska až k lemkovskému regiónu juhovýchodného Poľska. Rusíni hovoria jazykom blízkym, nie však identickým s ukrajinčinou.

Počiatky cirkevného života na tomto území siahajú do druhej polovice 9. storočia a súvisia s apoštolskou prácou sv. Cyrila a Metoda a ich žiakov. V 12. storočí sa tu centrom miestneho duchovného života stal Monastier sv. Mikuláša na Černečej hore pri Mukačeve. Mnisi sa tu usídlili pravdepodobne ešte za maďarského kráľa Andreja I. (†1061), ktorý sa oženil s Anastáziou, dcérou kyjevského kniežat'a Jaroslava Múdreho. S kňaznou prišli aj kyjevskí rehoľní kňazi – misiónári. Usadili sa na Černečej hore a šíрили kresťanskú vieru.

Hoci prvé písomné zmienky o mukačevskom biskupovi sú z 15. storočia, traduje sa, že počiatky eparchie treba hľadať ešte v predtatarských časoch (pred rokom 1242). Začiatkom 14. storočia, po vymretí rodu Arpádovcov (1301), nastala v Uhorsku silná latinizácia a veriaci na Zakarpatsku boli zbavení svojho biskupa. V tejto situácii duchovenstvo eparchie uznalo jurisdikciu ukrajinského biskupa v Premyšli, a tým sa vlastne podriadilo jurisdikcii Konštantínopolského patriarchátu.

Snímka: PravMir

Kňazi rôznych vyznaní sa v centre Kyjeva modlia za mier

Na konci 16. storočia bola Mukačevská eparchia vtiahnutá protestantskými zemepánmi do sféry Sedmohradska a prešla pod moldavského pravoslávneho metropolitu, tiež pod jurisdikciu Konštantínopolského patriarchátu. Užhorodskou úniou z roku 1646 však pravoslávny ruténsky klérus Mukačevskej eparchie ustanovil jednotu s Rímskou cirkvou, t.j. prešiel pod jurisdikciu Rímskeho patriarchátu. V roku 1780 bolo sídlo eparchie presunuté do Užhorodu, ale jej tradičný názov zostal. Koncom 18. storočia sa eparchia na severovýchode Uhorska rozprestierala na území 13 žúp a mala viac ako 800 farností.

Začiatkom 19. storočia došlo v rozľahlej Mukačevskej eparchii k niekoľkým územným deleniám, pričom pápež Pius VII. z nej v roku 1818 vydal 193 farností a vytvoril samostatnú Prešovskú eparchiu. Po páde Rakúsko-Uhorska sa Zakarpatsko stalo súčasťou prvej Československej republiky ako Podkarpatská Rus. V čase prvej Slovenskej republiky bolo okupované horthyovským Maďarskom. V roku 1945 bolo Zakarpatsko pripojené k Ukrajinskej sovietskej socialistickej republike. Na území východného Slovenska sa ocitlo 80 farností Mukačevskej eparchie (oblasť Zemplín). Vznikla samostatná apoštolská administratúra, ktorá dnes tvorí Košickú eparchiu. V roku 1949, po násilnej likvidácii Užhorodskej únie, bola Mukačevská eparchia násilne sovietskymi pripojená k Moskovskému patriarchátu. Po rokoch podzemnej Cirkvi Svätá stolica 16. júna 1991 potvrdila v úrade mukačevského biskupa Ivana Semediho.

Na čele vyše tristo tisícovej eparchie s 350 kňazmi a 420 farnosťami dnes stojí Slovák Milan Šášik (na obr.), najskôr

od roku 2003 ako apoštolský administrátor, a neskôr, od roku 2010, ako sídelný biskup.

RÍMSKOKATOLÍCKA CIRKEV

Katolícka cirkev latinského obradu na Ukrajine má svoju hierarchickú štruktúru rozšírenú všade tam, kde bolo ukrajinské územie pod nadvládou susedných, rímsko-katolíckych krajín. Tradične je spájaná s poľským vplyvom. Najsilnejšie zastúpenie má v západnej časti Ukrajiny, najmä v Podolí. Najväčšie percento rímskokatolíkov má Žytomyrská a Chmel'nycká oblasť (okolo 10 % obyvateľov).

Počas éry Sovietskeho zväzu bola Rímskokatolícka cirkev na Ukrajine prakticky zlikvidovaná. V celej krajine fungovalo len niekoľko kostolov. Po roku 1991, keď Ukrajina vyhlásila svoju nezávislosť, obnovila Rímskokatolícka cirkev na Ukrajine svoju hierarchickú štruktúru.

Na čele ukrajinskej Rímskokatolíckej cirkvi, ktorá má v súčasnosti 918 farností a vyše 1,1 milióna členov, je Ľvovský arcibiskup a metropolita Mons. Mieczysław Mokrzycki.

INÉ CIRKVI

Predstavili sme len tie najväčšie ukrajinské cirkvi. Na Ukrajine vládne prísna odluka cirkvi od štátu. Na založenie cirkvi stačí len 10 dospelých členov. Podľa výročnej správy ministerstva kultúry z 5. apríla 2012 pôsobí na Ukrajine 55 štátom registrovaných náboženských spoločenstiev.

(Krátene)

JÁN KRUPA

Článok uverejňujeme s láskavým dovolením autora i časopisu *Impulz*, v ktorom pôvodne vyšiel.

Viac na www.impulzrevue.sk

Nespravodlivý a bolestivý trest

Prof. BOGDANA CHAZANA (na obr.), známeho poľského pro-life lekára a vedúceho oddelenia gynekológie a pôrodníctva v Nemocnici Svätej rodiny vo Varšave, začiatkom júla vyhodili, pretože sa odmietol podieľať na potrate. S *LifeSiteNews* hovoril o tejto svojej ťažkej skúške.

Pán doktor, v médiách ste boli lynčovaný, vaša nemocnica dostala pokutu a prepustili vás z postu riaditeľa nemocnice. Stáva sa často, že lekári v Poľsku sú tak vážne potrestaní ako vy?

Až tak často nie. Dokonca by som povedal, že veľmi zriedka. Všeobecne platí, že s ľuďmi ako som ja, sa veci riešia pokojným spôsobom. Napríklad veľké korporácie často nenajmú gynekológov, ktorí nepredpisujú antikoncepciu. Nikto otvorene nehovorí o používaní „výhrady vo svedomí“. Veci sa ututľú tak, že o tom neexistuje žiadna evidencia.

Viem o prípade, keď bola známejšie žene zastávajúcej pro-life postoje odopretá postgraduálna dráha. Nedávno sa jedného z kandidátov na riaditeľa odboru gynekológie na lekárskej univerzite spýtali, či podpísal Vyhlásenie o viere/svedomí (pozn. redakcie: bol to otvorený list podpísaný tisíckami lekárov v Poľsku, v ktorom okrem iného vyjadrili nesúhlas s potratmi). Priznal, že podpísal a prácu nedostal. Možno, že tam boli aj iné okolnosti, ale neviem o tom.

Vaša nemocnica dostala pokutu, pretože údajne zneužila klauzulu o výhrade vo svedomí tak, že neodkázala pacientku na potratového lekára. Môže lekár v Poľsku skutočne odmietnuť podieľať sa na potrate?

Jednoducho povedané: Nie, nemôže. Obzvlášť to nemôže urobiť až takým

okázalým spôsobom, ako som to urobil ja.

Okázalým?

Hovorím o situácii, keď lekár jasným a pevným spôsobom odmieta odkázať pacientku na iného lekára alebo iné zariadenie, kde by jej spravili potrat. Bežnejšie je, že lekári jednoducho použijú klauzulu o svedomí a odmietnu potrat vykonať. Musíte si uvedomiť, že u nás v Poľsku sú štatisticky vzaté v každom gynekologickom oddelení vykonané „len“ dva potraty ročne. Väčšina lekárov, výrazná väčšina gynekológov, nevykonáva potraty v nemocniciach, kde pracujú a ani vo svojich súkromných ambulanciách. Väčšina lekárov to z morálnych dôvodov nechce robiť.

Deti počaté in vitro majú

vyššie riziko vzniku

vrodených chýb.

Ale to neznamená, že by sme

tieto deti nemali mať preto

radi. Zaslúžia si našu lásku.

Boh ich miluje.

Prečo tá pokuta nemocnici vo výške 23 000 dolárov?

Pokuta bola myslená ako trest. Možno, že spôsob, ako sa vyhnúť týmto problémom v budúcnosti, je podpísať

zmluvy s vládnyim Národným fondom zdravia (NHF), ktorý výslovne vylučuje potratové procedúry. Ved' ako by to NHF mohla dovoliť?

Môj názor je, že ak máme súčasný zákon o potratoch, ktorý umožňuje eugenické potraty, tak potraty „by malo“ vykonávať len zdravotnícke zariadenie, ktoré slúži na vykonávanie prenatalnej diagnostiky.

Je však jasné, že som i tak proti interrupciám a to kdekoľvek a z akéhokoľvek dôvodu.

Vyhodili vás v dôsledku kontroly vykonávanej mestom Varšava.

Tento trest bol bolestivý a nespravodlivý. Počas môjho funkčného obdobia na pozícii riaditeľa sa nemocnica rozvinula, rozšírila, zmodernizovala a vzťahy lekár-pacient sa zlepšili. Nemocnica sa stala populárnou v celej Varšave.

Podľa mesta Varšava, žena, ktorá žiadala o potrat, bola už po 24. týždni tehotenstva. Mohli ste ju odmietnuť preto, lebo po uplynutí tejto doby potrat už jednoducho nie je legálny. Namiesto toho ste namietali na základe svojho svedomia. Prečo ste sa rozhodli tak urobiť?

Povedať, že potrat po 24. týždni je v Poľsku nezákonný, nie je presné tvrdenie. Neexistuje predpis, ktorý určuje počet týždňov, v ktorých by už vykonanie potratu nemalo byť povolené. To všetko závisí na zväžení lekára.

Keď som na požiadanie pacientky pi-

>>>

somne zdôvodnil svoje odmietnutie vykonať potrat na základe výhrady vo svedomí, úprimne som napísal, prečo som nesúhlasil s potratom vo svojej nemocnici. Aj v televízii som povedal, že si neviem predstaviť potraty v Nemocnici Svätej rodiny, iba ak by sme zmenili svoj názov na Nemocnica Felixa Dzežinského, po neslávne známom vrahovi z NKVD.

Tieto žene odmietli vykonať potrat i ďalšie dve nemocnice. Jedna z nich ju odmietla skôr ako vy. Bude vláda vyšetrovať aj tieto zariadenia?

Pravdepodobne bude. Aj my by sme chceli vedieť, čo sa tam stalo. V týchto nemocniciach však nikto z nich nedal odmietnutie písomne. Všetko, čo bolo povedané, sa udialo v rámci ústneho rozhovoru. Neexistuje žiadna známka zamietnutia v zdravotnej dokumentácii pacientky.

Dieťa, ktoré ste odmietli potrať, bolo počaté in vitro, bolo choré a deformované...

Počas ultrazvuku a vyšetrenia magnetickou rezonanciou, ktoré vykonali v Inštitúte matky a dieťaťa, teda nie v mojej nemocnici, problémy dieťaťa sa nejavili také vážne. Zdalo sa, že bude možná operácia. No podľa profesora Dębskeho narodenie dieťaťa ukázalo, že jeho situácia bola ešte horšia a že v skutočnosti bol jeho stav smrteľný.

Dr. Romuald Dębski z nemocnice Bielański, popísal v televízii tvár dieťaťa v neznesiteľných detailoch. Ženin právnik povedal, že dieťa by sa nemalo narodiť. Ako by ste sa vyjadrili k takémuto typu diskriminácie in vitro detí?

Je veľmi smutné, že môj kolega bol k tomuto dieťaťu krutý, a tak porušil jeho dôstojnosť a ľudskosť. S ľuďmi by sme nemali zaobchádzať na základe ich vzhľadu. V budúcnosti Dr. Dębski a ja nebudeme vyzerat príliš dobre a možno budeme dokonca vyzerat hrozne. Nechcel by som, aby sa vtedy odo mňa ľudia odvrátili. Správaj sa k druhým tak, ako chceš, aby sa oni správali k tebe. Je to dobré pravidlo.

Existuje mnoho štúdií, ktoré poukazujú na to, že deti počaté in vitro majú vyššie riziko vrodených chýb.

Áno, to je pravda. A je dokonca dôležité to i zdôrazniť, že deti počaté in vitro majú vyššie riziko vzniku vrodených chýb. Ale to neznamená, že by sme tieto deti nemali mať preto radi. Zaslúžia si našu lásku. Boh ich miluje.

-red-/LifeNewsSlovakia

Kauza Dr. Chazan

Tridsaťosemročná žena po štyroch spontánných potratoch otehotnela piaty raz na klinike plodnosti Novum vo Varšave. Vzhľadom na to, že kliniky plodnosti v Poľsku zriedkavo poskytujú tehotenskú starostlivosť, pacientke bola odporučená starostlivosť vo varšavskej Nemocnici Svätej rodiny u Dr. Macieja Gawlaka. V 21. týždni sa pri ultrazvuku ukázali abnormality plodu. Gawlak vysvetlil matke poľský zákon o potratoch a poslal ju do špecializovanej nemocnice, do Inštitútu matky a dieťaťa. Tam jej urobili rôzne testy. M. Gawlak požiadal Inštitút o zváženie interrupcie, no odmietli to.

Pacientka sa vrátila do Nemocnice Svätej rodiny, kde ju Gawlak opäť stretol, teraz však s profesorom Bogdanom Chazanom. Poľský zákon umožňuje eugenické potraty až do okamihu životaschopnosti. Podľa noriem WHO životaschopnosť dieťaťa sa začína koncom 22. týždňa tehotenstva. B. Chazan odmietol potrat po 24. týždni kvôli svedomiu a namiesto toho jej ponúkol kompletnú starostlivosť a hospic pre dieťa.

M. Gawlak odkázal ženu na nemocnicu Bielański, ktorá je známa vykonávaním potratov. Tá sa však vyjadrila, že v tom čase bolo už na potrat príliš neskoro (bolo už 5 dní po 24. týždni). Niektorí lekári hovoria, že toto je v poľskom práve šedá zóna, keďže dieťa s vrodenými chybami nemusí byť v 24. týždni ešte životaschopné.

Pacientka sa nakoniec rozhodla porodiť a necestovať na potrat do zahraničia vo vysokom štádiu tehotenstva. Porodila v nemocnici Bielański a jej chlapec žil ešte niekoľko dní.

-red-

forum života
www.forumzivota.sk

2. NOVEMBER

SVIEČKA ZA NENARODENÉ DETI

ZA PRÍSPEVOK 1 EURO

V deň, keď si budeme spomínať na našich drahých zosnulých, spomeňme si aj na zomrelé nenarodené deti.

Vonkajším symbolom spomienky je horiaca sviečka.

Jej kúpou v rámci verejnej zbierky podporíte projekty zamerané na ochranu ľudského života.

S vašou pomocou dokážeme viac.

TLAČOVÁ KANCELÁRIA KRMERENICE BESLUPOV SLOVENSKA LUX Katolícke noviny rádio umon

ERLO DOMKA postov.sk VOX famílla

ZKSM DUCHOVNÝ PASTIER Vyveska.sk slovo ZRNO

NÁRODNÁ PÚŤ K SEDEMBOLESTNEJ PANNE MÁRII

/ 13. - 16. 9. 2014, NÁRODNÁ SVÄTYŇA ŠAŠTÍN

450 ROKOV PUTOVANIA
K SEDEMBOLESTNEJ

CLIPTIME

DIECÉZNY PROGRAM PRE MLADÝCH

PIATOK / SOBOTA 12. - 13. 9.

PEŠIA PÚŤ S OTCOM BISKUPOM JOZEFOM
HAĽKOM MARIANKA - ŠAŠTÍN

SOBOTA 13. 9.

19.00 - SVÄTÁ OMŠA 21.00 - KONCERT
23.00 - KRÍŽOVÁ CESTA

NEDEĽA 14. 9.

9.00 - RANNÉ CHVÁLY 9.30 - WORK-
SHOPY 1 11.00 - DIVADLO 13.30 - WORK-
SHOPY 2 15.00 - SKUPINKY

REGISTRÁCIA NA CLIPTIME.SK

7BOLESTNÁ

CELOSLOVENSKÝ MLÁDEŽNÍCKY PROGRAM

NEDEĽA 14. 9.

18.00 - DRAMATIZOVANÝ RUŽENEC

19.00 - SVÄTÁ OMŠA,

KAZATEĽ: OTEC MARIÁN KUFFA

21.30 - 7BOLESTNÁ, VEČERNÝ PROGRAM

23.30 - ADORÁCIA

24.00 - POLNOČNÁ SVÄTÁ OMŠA
S NOVOKŇAZMI

REGISTRÁCIA NA BAZILIKA.SK/7BOLESTNA

HLAVNÁ PÚŤ

K SEDEMBOLESTNEJ
PANNE MÁRII

PONDELOK 15. 9.

7.00 - SVÄTÁ OMŠA

8.00 - SVÄTÁ OMŠA

**10.30 - SLÁVNOSTNÁ
SVÄTÁ OMŠA**

KAZATEĽ: J. EM. KARDINÁL
JOZEF TOMKO

**+ ZVERENIE SLOVENSKA
PANNE MÁRII**

14.00 - AKATIST K BOHORODIČKE A POŽEHNANIE
PÚTNIKOV

**PÚŤ SENIOROV A CHORÝCH
UTOROK 16. 9.**

7.00 - SVÄTÁ OMŠA 10.00 - SVÄTÁ OMŠA,
KAZATEĽ: OTEC BISKUP DOMINIK TÓTH

VYSLUHOVANIE SVIATOSTI ZMIERENIA POČAS CELEJ PÚTE

MIMORIADNE VYPRAVENÉ VLAKY NA NÁRODNÚ PÚŤ A ĎALŠIE INFORMÁCIE: WWW.BAZILIKA.SK

Koceľ, knieža, ktoré veľmi aktívne pôsobilo v prospech cyrilo-metodskej misie

Chozil z Dolnej Panónie

V roku 2007 nemecký historik HANS DIETER TÖNSMEYER uverejnil v *Zeitschrift für bayerische Kirchengeschichte* štúdiu ... *in castro Chezilonis noviter Mosapure vocato...* (... v Koceľovom tábore, ktorý sa novšie nazýva Blatnohrad...). Minulý rok túto štúdiu vydal knižne Ordinariát Ozbroyených síl a ozbrojených zborov SR. Časť štúdie teraz s láskavým zvolením ordinára Mons. Františka Rábeka uverejňujeme.

Ked' sa knieža Koceľ stal nástupcom Pribinu, svojho otca, mal pravdepodobne štyridsať rokov. Vychádza sa z toho, že keď sa v roku 833 spomína po prvý raz, mohol mať maximálne dvanásť–trinásť rokov. Podľa toho sa Koceľ narodil okolo roku 820, pravdepodobne v Nitre, a mohol tam ako dieťa v roku 827/28 zažiť posvätenie kostola.

POKORNÝ GRÓF

Ešte pred otcovou smrťou sa *Chozil humillimus comess* stal dobrodincom Kostola sv. Emeráma v Regensburgu a daroval mu okolo roku 853 vlastníctvo zo svojho majetku v Trangau. „Pokorný gróf“ nevykonával žiaden grófsky úrad. Je len nositeľom čestného titulu, pretože neexistuje nijaký náznak, že by sa dolnopanónske kniežatstvo považovalo v niejakom časovom období za franské grófstvo.

Dňa 21. marca 861 bol knieža Koceľ *comes de Sclavis nomine Chezul* prítomný v Regensburgu a odovzdáva tu dar zo svojho vlastníctva vysokopostavenému kláštora vo Freisingu. Aj tu vidieť snahu nepožívať kniežaciu tituláciu v prípade národných kniežat; rezervovali ju iba príslušníkom Karolíngskej dynastie.

Jedna poznámka z regensburskej tradície z roku 876/80 sa však nápadne odchyľuje od tohto zámeru. Diakon Gundbato prenáša tam svoj majetok v Quartinahe na rieke Zale pri Blatenskom jazere s hlavným dvorom a farou a dostáva za to späť vlastníctvo pri Rábe do doživotného užívania, ktoré *Chozil dux* kedysi daroval sv. Emerámovi na doživotné užívanie právo. Tento dolnopanónsky zemepán používa tak korektnú kniežaciu tituláciu.

BLATNOHRAD

Podľa výpovede *Conversio Bagoariorum et Carantanorum* z roku 870 bola salzburská náboženská misia v Dolnej Panónii na svojom vrchole pravdepodobne ešte štyri roky po nástupe vládnutia Koceľa: V roku 864 cestoval arcibiskup Adalram do Panónie a slávil tam vianočné sviatky v *castro Chezilonis noviter Mosapure vocato*, na Koceľovom hrade, ktorý bol už krátko predtým nazvaný ako Blatnohrad.

Autor chce týmto výrazom poznamenať, že hrad už nemal ako dovtedy pomenovanie *castrum Pribinae* alebo *castrum Chezilonis*, lež sa teraz len odnedaľva nazýval Blatnohrad. To znamená, že vládne sídlo dostalo svoje nové meno až po nástupe Koceľovej vlády v roku 860.

Arcibiskup ostal na tomto území ešte dlhšie a posvätil tu viaceré kostoly, medzi inými aj nasledujúceho 1. januára kostol na Koceľovom majetku v Orta-hu/Vesprém (svätého Michala) a neskôr v roku 865 posvätil kostol na vlastnom majetku Unzatovom (svätého Petra), ktorý takisto patrilo do kniežacej rodiny. Aj už vyššie spomenutý Gundbato vlastný kostol v Quartinahe bol posvätený v tomto roku. Pre každý z týchto kostolov dosadil arcibiskup svojho vlastného kňaza. Nie je vylúčené, že pastoračná cesta salzburského arcipastiera sa ukončila pôsobením Konštantína a Metoda, ktorí sa už v roku 863 zdržiavali na území susednej Moravy.

BYZANTSKÁ MISIA

Konštantína a Metoda, ktorí získali slávu ako svätí „učitelia Slovanov“, pozvalo do krajiny moravské knieža Rastislav. Od roku 855 bola Morava politicky nezávislá a Rastislav sa maximál-

ne snažil o úplnú samostatnosť svojho štátu, aj čo sa týka cirkevnej nezávislosti od bavorskej hierarchie. Keď sa Ľudovít Nemec v roku 862 spojil s Bulharmi proti Moravanom, požiadal Rastislav byzantského cisára Michala, aby poslal do jeho krajiny slovanských misionárov, a pritom dúfal, že dostane aj politickú podporu.

Cisár splnil jeho pranie. Začiatkom roka 863 poslal na Moravu dvoch slovansky hovoriacich bratov, filozofa Konštantína a predstaveného kláštora Metoda. Bratia nešli k Slovanom bez prípravy. Konštantín vytvoril vlastnú slovanskú abecedu a spolu s Metodom preložili evanjeliá a liturgické knihy do staroslovanského jazyka.

Východorímskych misionárov prijali na Morave priateľsky. Spolu so svojimi žiakmi, ktorí ich z Konštantínopolu nasledovali, rozširovali kresťanskú vieru a slovanskú liturgiu, hoci sa im bavorský klérus snažil klásť čo najostrejšie prekážky. Po trojročnej misionárskej práci dokázali položiť základy pre slovanskú hierarchiu na Morave a vyškolili svojich žiakov, ktorí sa mohli stať kňazmi. Niektorí z nich boli vhodní aj na úrad biskupa. Solúnski bratia teda opustili krajinu a vybrali sa niekedy koncom roku 866 na cestu do Ríma, aby tam nejaký biskup mohol vysvätiť kandidátov za kňazov.

SLOVANSKÉ PÍSMO

Ich cesta viedla najprv cez Dolnú Panóniu, kde vyhľadali Koceľa v jeho rezidencii Blatnohrad. Bratov tam prijali s veľkými poctami. Toto stretnutie na Blatnohrade malo rozhodujúci význam pre pokračovanie misionárskej práce obidvoch bratov. V *Živote Konštantína* sa píše, že Koceľ si veľmi cenil slovan-

» »

ské písmo a čoskoro ho sám aj ovládal. Vybral potom asi päťdesiat žiakov, ktorých takisto vzdelávali v slovanskom písme. Z ich pedagogickej činnosti treba uzatvárať, že Konštantín a Metod sa zdržali na Blatnohrade niekoľko mesiacov.

NÁVRAT S POCTAMI

S čestným sprievodom kniežaťa sa vybrali bratia do Ríma, kde došli na prelome rokov 867/868. Pápež Hadrián II., ktorý im s kňazmi a celým ľudom vyšiel naproti pred brány Ríma, prijal bratov a ich družinu s veľkou radosťou. Pápež schválil slovanskú liturgiu a požehnal slovanské liturgické knihy. Metodovi, ktorý na rozdiel od Konštantína ešte nebolo kňazom, udelil osobne kňazské svätenie. Poveril dvoch biskupov, aby vysvätili troch zo slovanských žiakov za kňazov.

Nie všetky potrebné pravidlá mohli ihneď vstúpiť do platnosti, lebo medzi rímskym klérom bolo aj veľa odporcov voči slovanskej liturgii.

V tomto období Konštantín ochorel. Podľa opisu jeho životopisca sa na smrteľnej posteli obliekol do svätého kňazského rúcha, zložil slávnostný mníšsky sľub a prijal svoje kláštorné meno Kyrillos. V tomto mníšskom rúchu zotrval päťdesiat dní až do svojej smrti; zomrel pravdepodobne v roku 869. Pochovali ho v Bazilike sv. Klementa.

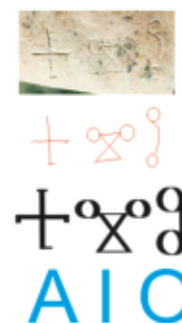
UČITEĽ OD BOHA

Vedenie misionárskej práce sa prenieslo na Metoda, aj keď nemal žiadne teologické vzdelanie, dokonca pred svojím vstupom do kláštora pôsobil ako štátny úradník. Z dokumentov je zrejme, že počas ich pobytu v Ríme udržiaval s nimi knieža Kocel stály kontakt. Poslal teda k pápežovi Hadriánovi II. poslov a prosil ho, aby poslal Metoda do Panónie. Pápež mu odpovedal: „*Nie tebe samému, ale všetkým slovanským krajinám ho posielam ako učiteľa od Boha a svätého Petra, kľúčiara nebeského kráľovstva.*“ Svojím ďalším listom kniežatám Rastislavovi, Svätoplukovi a Kocelovi potvrdil svoje slová: „*Rozhodli sme nášho syna Metoda poslať do Vašich zemí, aby vás učil, ako ste žiadali.*“

Pápežský dokument bol napísaný medzi júnom a jeseňou roku 869. Bol odovzdaný Metodovi a mal mu slúžiť ako poverovacia listina pre slovanské kniežatá v Panónii a na Morave.

Následne sa Metod vybral so svojimi žiakmi späť do Panónie. Cestu na Moravu mu však prekázala tamojšia vojna.

V boji o nezávislosť svojej krajiny sa

Črep zo Zalaváru (Blatnohrad), na ktorom je čitateľný zlomok textu písaného hlaholikou

stal Rastislav najvýznamnejším protivníkom Východofranskej ríše a v roku 869 dosiahol víťazstvo nad zjednotenou východofranskou armádou. Spojenie s moravským kniežaťom sa teda úplne pretrhlo a iniciatíva zriadenia slovanskej cirkevnej provincie prešla na knieža Kocela.

METOD BISKUPOM

Podľa správy *Vita Methodii* prijal Kocel Metoda pri jeho druhej návšteve znova s veľkou poctou. Opäť ho však poslal s čestným sprievodom dvadsiatich šľachticov späť do Ríma k pápežovi s prosbou, či by nemohol vysvätiť Metoda za biskupa. Tak sa aj stalo. *Vita* ďalej opisuje, že pápež Hadrián II. vysvätil Metoda za arcibiskupa pre Panóniu „na stolec svätého apoštolského (žiaka) Andronika“. Týmto podľa cirkevného práva získal ak biskupské sídlo staroveké illýrsko-panónsku metropolu Sirmium (dnešná Srijemska Mitrovica) ako biskupské sídlo.

Pápežovi evidentne ležalo na srdci znovu vzkriesiť zaniknutú panónsko-illýrsku provinciu. Súčasne tým legitimoval novú slovanskú cirkevnú organizáciu jej odvodením z neskoro antickrej cirkvi.

Metod sa teda vrátil na Blatnohrad aj s čestným sprievodom panónskych šľachticov ako biskup a pápežský legát. Mohol tak pokračovať vo výučbe svojich žiakov a povolať z ich okruhu kňazov a svätit' ich. Ich počet sa do konca roka 869 tak rozrástol, že všetky kostoly v Kocelovom vlastníctve a vo vlastníctve jeho šľachticov mohli obsadiť kňazi.

V tých časoch sa udiala udalosť, o ktorej *Conversio* podáva správu: Salzburkský arcikňaz na Blatnohrade sa nevedel presadiť voči Metodovmu vplyvu a vrátil sa naspäť do Salzburgu. Na tejto ceste ho mohli sprevádzať aj panónski kňazi bavorského pôvodu.

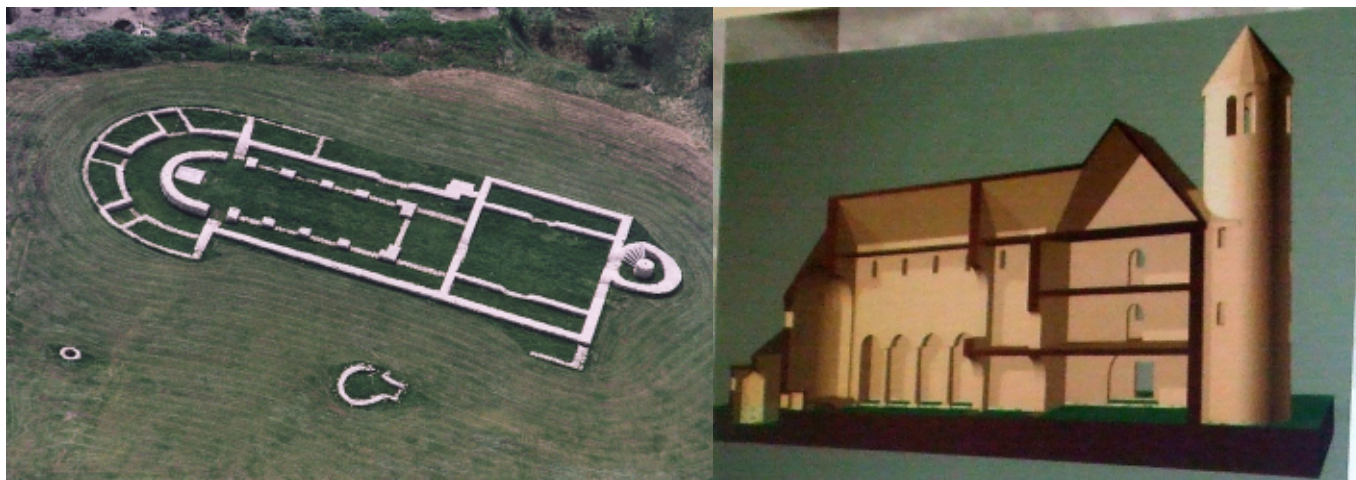
Na Morave dochádzalo v tomto období k zmenám. Knieža Rastislava do-

sadil v roku 846 na trón ako nástupcu Mojmíra I. Ľudovít Nemec, ktorý od roku 843 vlastnil celú Východofranskú ríšu. Politické spojenie z toho nevzniklo, ale kráľ Ľudovít musel s ním bojovať v dvoch vojnových ťaženíach v rokoch 855 a 864. Vojny boli prerušené od roku 858 niekoľkými mierovými rokmi. Rastislavovi sa viackrát podarilo získať si spojencov proti kráľovi spomedzi franských veľmožov východnej časti krajiny. V roku 860 sa s Rastislavom spojil proti kráľovi sám Ľudovítov syn Karolmann, ktorý bol po zosadení prefekta Radpota pánom marca orientalis. Zmenu priniesol až rok 870, keď Svätopluk, Rastislavov synovec, dovtedy čiastkové knieža Nitry, svojho strýka zajaľ a vydal Ľudovítovi Nemcovi.

SYNODA A VÄZBA

Metod ešte stále sídlil na Blatnohrade. S katastrofou, ktorá postihla Rastislava, upadol do nebezpečenstva, pretože knieža Kocel bol ako pán lénneho majetku závislý od Ľudovíta Nemca, bol preto nútený niesť politické následky. Toto zodpovedalo zvláštnemu postupu voči arcibiskupovi zo Salzburgu a ostatným bavorským biskupom. Arcibiskup Metod sa musel napokon zodpovedať pred bavorskou synodou a bol uväznený. Pojednávania sa odohrávali pravdepodobne na ríšskom zhromaždení v Regensburgu v roku 870, kde bolo rozhodnuté aj o osude Rastislava.

Pri vypočúvaniach predsedal freissinský biskup Anno; kráľ Ľudovít bol tiež prítomný. Podľa opisu v slovanskom spise *Vita Methodii* mu bavorskí biskupi vyčítali, že vyučoval na ich území. Metod im odpovedal: „*Keby som bol vedel, že patrí vám, bol by som sa mu vyhol, ale toto územie patrí svätému Petrovi.*“ Salzburkský arcibiskup dal na dôkaz svojich starších práv vyhotoviť *Conversio Bagoariorum et Carantanorum* a mohol sa ním presadiť poukazáním na „už sedemdesiatpäť rokov jes-

KPôdorys baziliky v Zalaváre (Blatnohrade) a jej 3D rekonštrukcia

tvujúcu cirkevnú právomoc na tom území“. Biskupi vyhostili arcibiskupa do Švábska a držali ho tam uväzneného asi dva a pol roka. Ako miesto vyhostenia sa predpokladá kláštor v Ellwangene; na základe zápisu do knihy bratstva v opátstve Reichenau mohol pripadať do úvahy aj tento kláštor.

O okolnostiach a mieste Metodovho uväznenia pramene mlčia. Predpokladalo sa aj to, že arcibiskup sa vybral na Moravu a tam bol uväznený. Pravdepodobnejšie však je, že sa na svoju cestu do Regensburgu podujal dobrovoľne, aby tam mohol predložiť svoje pápežské listiny. Negatívne vyústenie tohto svojho postupu nepredpokladal.

OCHRANCA KLÉRU

Počas Metodovho vyhostenia bol slovanský klérus pod ochranou kniežaťa Kocel'a, ktorý spravoval diecézu len s vedomím pápeža, bez toho, aby uznal salzburského arcibiskupa, a bez toho, že by ho on obmedzoval. Z korešpondencie, ktorú viedol knieža Kocel' s pápežom počas tohto obdobia, sa zachovali dve písomné odpovede pápeža Jána VIII., ktoré sa zaoberajú len otázkami pastoraácie. Panónske knieža bolo aj prvé, ktoré informovalo Rím o Metodovom uväznení a presadzovalo sa za jeho prepustenie.

Arcibiskup apeloval sám z vyhnanstva mnohými posolstvami a listami na pápeža. Pomoc z Ríma však ostala spočiatku bez odozvy. Až keď rázny Ján VIII. nastúpil na pápežský stolec (14. 12. 872), pohla sa snaha za Metodovo oslobodenie. Keď pápežov list salzburskému arcibiskupovi a dva veľmi ostré a prísne listy pasovskému biskupovi Ermenrichovi a freisinskému biskupovi Annovi ostali bez výsledku, poslal pápež do Bavorska ako svojho legáta anconského biskupa Pavla. Osobným zákrokom legáta koncom mája 873 sa dosiahlo okamžité prepustenie Metoda.

Zo správy vo *Vita Methodii* je možné domnievať sa, že knieža Kocel' prišiel do Bavorska, aby pozdravil svojho arcibiskupa a sprevádzal ho na ceste do Panónie. Bavorskí biskupi mu vtedy povedali: „Keď tohto budeš mať pri sebe, nebudeš mať od nás pokoj.“

Metod sa odobral spolu s Kocel'om na Blatnohrad, aby sa tam pripravil na svoj návrat na Moravu, kam bol pôvodne povolaný.

Vyššie uvedené pápežské listy z roku 873 sú poslednými, kde sa určite naposledy spomína knieža Kocel'. V salzburských spisoch je však k dispozícii ďalší prameň, ktorý sa môže pri ňom vziať do úvahy: v roku 874 je tam poznamenané, že pettauský arcibiskup Theotmar

posvätil *ecclesia Chozuini comitis*, kostol grófa Chozuina. Údajný gróf Gozwin však nebol potvrdený, takže môže tu ísť o formu iného pomenovania Kocel'a.

Posvätenie druhého kostola kniežaťa Kocel'a v Pettau nad Drávou (Ptuj, Slovinsko) bolo jedným z prvých činov arcibiskupa úradujúceho od roku 873 a umožňuje predpokladať zmierenie sa salzburského metropoilitu s kniežaťom Kocel'om. Pribinov syn Kocel' tak podľa dostupných údajov pôsobil zo svojho sídla v Blatnohrade pri rieke Zale (Zalavár v Maďarsku) najmenej do roku 874.

HANS DIETER TÖNSMEYER
(Snímky: net)

Najbližšej k Taju

Slovensko je básnická veľmoc – napísal slovenský filozof a básnik Pavol Strauss. A básnici mávajú veľmi vrúcny vzťah k matke. Aj k tej nebeskej.

Michal Chuda

Pod krížom stojím

Pod krížom stojím s tebou, moja Pani,
Mária, Matka sedembolestná.
S tebou viem – kríž je silou v umieraní,
k svetlu vzkriesenia ma raz priviesť má.

Sňali ti syna. Mŕtvolný chlad v dlani,
Mária, Matka sedembolestná,
cítiš, no vieš, že svet je na rozhraní,
ponára sa do vesmírneho sna.

Od tejto chvíle nebola si sama –
deti všetkých čias idú k tebe, domov.
Do tvojho ticha vrástlo Slovo – Syn.

Kríž kliesnil cestu k Otcovi – a dráma
dnes klíči v nás až do smrteľných stonov.
K tebe sa, Matka, viniem z prachu vín.

Ján Maršálek

Sedem

Sedem bolestí
na ceste krížovej,
nezmestí sa viac
do srdca.

A predsa –
láska víťazí,
život s Kristom
nie je iba kríž.

Sedemkrát plnosť,
sedemkrát áno Bohu,
preto sa stalo
podľa jeho slova.

Oroduj za nás,
Matka a Panna,
nanebovzatá:
Sedemradostná.

Pavol Ušák-Oliva

Madone

V bielych vlnách kvetov Tvoje prosby
na zemi sú srdcia ranené
Poľutuj tie skrvavené oči
keď sa menia kvety na tiene

Keď sa k Tebe kloní hrozno smútkov
ružé vždycky vädnú do čierne
Poľutuj tie skrvavené oči
keď v nich bolí prosba nedeľná

Keď len v Tvojej láske vyschli slzy
modlibou je žiaľ a mlčanie
Poľutuj tie skrvavené oči
bo ten pohľad Krista uhranie

Bo ten pohľad raní vlastnou ranou
keď sa oči Tvoje odvrátia
poľutuj tie skrvavené oči
Matka Panna Hviezda zo zlata

V bielych vlnách kvetov Tvoje prosby
na zemi sú srdcia ranené
Poľutuj tie skrvavené oči
keď sa menia kvety na tiene

Karol Strmeň

Prosba

Panenská matka, dcéra svojho Syna,
nad všetko Božie tvorstvo vyvýšená,
láskavo prijmi svojho čelačina,
čo mimo teba útočiska nemá.

V čase, keď v srdciach pribúdalo zimy
a na päste sa scvrkávali dlane –
modlitbe učiac pospolitú rýmu,
obetoval ti svoje odhodlanie,

úfnosť a plač. Ty slúžka, čo si pani,
poslúž mu láskou na hlušine času
a štítom buď, keď klesá ukonaný
a od náreku pery sa mu trasú.

Zlo bubloce a vždy sa samo zgníavi,
len tvoje *staň sa* nikdy nezahynie.
Tvoj úsvit čaká hulub poplavý,
zaskví sa mu a veď ho do svätyne.

Teofil Klas

Najbližšej k Taju

Vďaka ti, Bože, za vieru,
že zmocním sa raz zámeru
ruženec uviť, tak veru,
Najbližšej k Taju.

Vďaka ti, Bože za nádej,
že nájdem ruže v záhrade,
z ktorých raz nôtu zapradím
Najbližšej k Taju.

Vďaka ti, Bože, za lásku,
čo dvíhala, hoc na vlásku,
tú túžbu nôtť – zaranskú –
Najbližšej k Taju.

Vďaka ti, Bože, za milosť
– a veru si jej dal i dosť –,
že spievam, igríc, chabý hosť,
Najbližšej k Taju.

Viliam Turčány

Znelka k Panne Márii

Modlitba je mojím kozmotelom,
cezeň vždy som spojený i ja
s Tebou, Matka Božia, Mária,
s Tvojím Synom, naším Spasiteľom.

Obklúčenie starým nepriateľom
– tým, čo stále tú zem ovíja –
Božia Mať, Ty z auditória
nebeského Božím Slovom prelom!

Glória znie v kozme sladko z nebies
pre všetkých, čo dobrej vôle sú:
hrozne len pre bezbožie a pre bes.

Kiežby chválou vždy môj spev Ťa zdobil
s všetkými, čo k Tebe povzniesú
modlitbu, ten najmocnejší mobil!

Moderne podané dejiny úcty

Priam v predvečer sviatku Sedembolestnej Panny Márie vyšla vo vydavateľstve Post Scriptum kniha slovenského historika Prof. RÓBERTA LETZA Sedembolestná Panna Mária v slovenských dejinách.

Slovenské dejiny sú úzko zviazané s kresťanstvom, o čom svedčí aj osobitná vážnosť, akú v našom národe získala úcta k Sedembolestnej Panne Márii.

Ak chceme poznať príčiny a súvislosti, nezaobídeme sa bez patričného historického poznania. Na otázku aká bola cesta k uznaniu tejto úcty v slovenských dejinách nájdeme v doterajšej odbornej i populárnej historickej literatúre len kúsok, torzovité odpovede, ktoré sa obmedzujú na konštatovanie známych základných faktov, ale málokedy sa zamýšľajú nad historickými príčinami a súvislosťami. „Preto bolo potrebné napísať túto publikáciu, ktorá by obsažnejšie informovala o vývoji úcty k Sedembolestnej od jej historických počiatkov až po súčasnosť,“ hovorí v úvode autor knihy.

Publikácia vychádza z najnovších historických výskumov a je založená na vedeckom bádani veľkého množstva historických prameňov a literatúry, o čom svedčí bohatý zoznam použitých prameňov a literatúry. Okrem slovenských archívnych prameňov pracoval autor aj s vatikánskymi dokumentmi. Vychádza z najnovších historických výskumov a literatúry, no v svojej najnovšej publikácii predkladá aj niektoré nové poznatky, ktoré doteraz neboli publikované.

Pre lepšiu prehľadnosť a pochopenie je kniha vnútorne rozčlenená chronologicky podľa jednotlivých historických časových úsekov, ktoré vytvárajú tri kapitoly: Mariánska úcta a korene úcty k Bolestnej Matke Božej v kresťanskom staroveku a stredoveku; Úcta k Sedembolestnej Panne Márii v novoveku;

Sedembolestná Panna Mária, patrónka Slovenska a Slovákov v 20. a 21. storočí. Aj keď pútnické miesto Šaštín nemá v knihe vyčlenenú vlastnú kapitolu, Prof. Letz mu venoval osobitnú pozornosť a to v rámci chronológie udalostí.

Treba vyzdvihnúť rozhodnutie autora i vydavateľa zaradiť na záver knihy bohatú, no najmä veľmi naozaj hodnotnú obrazovú prílohu. Snímky sa neobmedzujú len na Šaštín, ako by sa asi dalo čakať, ale súčasťou prílohy sú rôzne zábery fresiek zo slovenských kostolov, pútnických zástav, dobové pohľadnice, maľby na skle, plastiky Sedembolestnej Matky od ľudových rezbárov, ale aj fotografie z návštev Šaštína sv. Jána Pavla II. či bl. Matky Terézie.

Členenie knihy treba naozaj kvitovať, pretože čitateľ dostáva do rúk moderné historiografické dielo, a nie školskú publikáciu, v ktorej sa ťažko nachádzajú súvislosti. Takto sa vysoko odborne fundovaná kniha mení na úžasný príbeh úcty k Bolestnej Panne Márii nielen v slovenských dejinách, ale celkovo v dejinách kresťanstva. Aj napriek obrovskému množstvu faktov Prof. Róbert Letz moderným prístupom a formou povýšil „suchý“ dejepis na veľmi príjemné čítanie.

PAVOL PRIKRYL

ANDREJ HLINKA
150. VÝROČIE NARODENIA
1864 – 2014

MATICA SLOVENSKÁ
ZDRUŽENIE KRESŤANSKÝCH PRACOVNÍKOV KULTÚRY
ÚSTREDIE SLOVENSKEJ KRESŤANSKEJ INTELIGENCIE
SPOLOČNOSŤ ANDREJA HLINKU

pod záštitou podpredsedu Národnej rady
Slovenskej republiky Jána Figela

si Vás dovoľujú pozvať
na slávnostné zhromaždenie pri príležitosti 150. výročia narodenia
jednej z najvýznamnejších osobností našich dejín

ANDREJA HLINKU
kňaza, národovca a politika

ktoré sa uskutoční
v stredu 24. septembra 2014 o 17.30 h
v historickej budove Národnej rady Slovenskej republiky
na Župnom námestí v Bratislave

S príhovormi vystúpia:	V umeleckom programe
Ján Figel, podpredseda NRSR	budú účinkovať:
Mgr. Viliam Judák,	Spevácky zbor Cantus
nitriansky biskup a cirkevný historik	Anton Lauček, spisovateľ
Róbert Letz, historik	Jozef Šimonovič, umelecký prednes

Podujatie podporili:
Združenie kresťanských podnikateľov a manažérov SR • Nadácia Antona Tunegu

Marianka a jej kazateľ

Marianka je najstarším pútnickým miestom na Slovensku. Jeho dejiny, predovšetkým pôvod, sú zahalené. Hovoria o tom iba ústne tradované legendy.

Podľa legendy žil v tomto údolí pustovník, ktorý si z hruškového dreva vytesal sošku Panny Márie. Malo sa to stať asi v roku 1030.

Počas nepokojov, ktoré nastali v Uhorsku po smrti kráľa sv. Štefana I., musel pustovník odtiaľto utiecť. Sošku skryl do bŕtlavého stromu. Našli ju o niekoľko desaťročí neskôr. Podľa legendy tu žil zbojník, ktorému sa narodili ťažko postihnuté deti. Keď to nešťastný otec videl, sľúbil že napravi svoj život a dal sa na pokánie. Vo sne sa mu vraj zjavila Matka Božia a ukázala mu miesto, kde má kopáť v zemi, nájsť tam sošku a pod ňou prameň. Ak vo vode prameňa vykúpe deti, budú zdravé. Tak sa aj stalo a bývalý zbojník zasvätil po tejto udalosti svoj život Božej službe.

HISTÓRIA

História pútnického miesta sa začala písať od roku 1377, keď sa tu zastavil uhorský kráľ Ľudovít I. Veľký. Položil základný kameň kostola a zveril správu pútnického miesta Rádu Svätého Pavla Prvého Pustovníka (OSPPE). V roku 1380, keď bol kostol dostavaný, kráľ slávnostne preniesol milostivú sošku na hlavný oltár. Pavlíni spravovali toto pútnické miesto do roku 1786. Od 16. storočia sídlil v Marianke generálny predstavený rádu a pavlíni tu mali od roku 1673 aj svoje teologické učilište. Generálny predstavený mal právo udeľovať doktorát teológie.

V roku 1786 Jozef II. zrušil okrem

iných aj rád pavlínov, a tak Marianku dlhé roky spravoval diecézny klérus. Kláštor neskôr kúpil knieža Schwarzenberg, ktorý ho prestaval v klasicistickom štýle na poľovničky zámoček. Z kláštora sa stal kaštieľ, ktorý vlastnilo viacero grófskych rodín.

V rokoch 1927–1950 Marianku spravovala Kongregácia bratov tešiteľov z Getsemani (CCG), ktorá vznikla v roku 1922. Tešitelia dali postaviť krížovú cestu so sochami v životnej veľkosti. V roku 1950 kongregáciu spolu s ostatnými rehoľami na Slovensku násilne zlikvidovali, ale od roku 1990 sa znova ujala správy Marianky. Tešitelia zrekonštruovali kostol, ako aj bývalý pavlínsky kláštor, ktorý slúži ako pútnický a exercičný dom. V súčasnosti v Marianke sídli generálny predstavený Kongregácie bratov tešiteľov z Getseman.

PÁTER ALEXANDER MÁČAJ

Vari najvýznamnejšou osobnosťou Marianky bol pavlín P. Alexander Máčaj, OSPPE. Narodil sa v Kosihovciach (dnes okres Veľký Krtíš) v roku 1664. Ako 18-ročný mladík vstúpil roku 1682 k pavlínom. Rehoľné sľuby zložil v roku 1683 a v nasledujúcom roku pokračoval v postnoviciátnej formácii. Tökölyho povstalci okupovali od roku 1683 Trnavu a kontrolovali jej široké okolie. Preto pavlíni preniesli svoje teologické učilište do Chorvátska, a tak P. Máčaj študoval filozofiu a teológiu v chorvátskej Lepoglave. Štúdiá dokončil v roku 1690 a prijal kňazské svätenie.

V rokoch 1691–1693 pôsobil na fare vo Vranove nad Topľou. Potom bol slovenským kazateľom v Marianke. V rokoch 1698–1712 bol dokonca predstaveným tohto pavlínskeho kláštora. V roku 1718 krátko spolupracoval s univerzitnou tlačiarňou v Trnave pri tlači svojej zbierky kázni. Zomrel v svojom takmer celoživotnom pôsobisku, v Marianke, 31. januára 1722.

Počas protihabsburských stavovských povstaní žoldnierske vojská povstalcov často plienili mestá i kostoly. V Marianke už v roku 1618 vojaci Štefana Bocskaya rozhádzali hrobky, v ktorých hľadali poklady a odviekli odtiaľto zvony. Ďalšie rabovanie tu zaznamenali v roku 1683. Tunajšiu vzácnu sochu Panny Márie ukrývali pred zneuctením a pred zničením. Pred plienením v roku 1697 ju zachránil práve A. Máčaj – odniesol ju do úkrytu na Pajštúnskom hrade.

LITERÁT

Alexander Máčaj sa zapísal aj do dejín slovenskej literatúry. Ako nedeľný

kazateľ vydal v roku 1693 knižku *Škola duchovní*.

V roku 1718 vydal v Trnave zbierku kázni *Panes primitiarum aneb Chleby prvotnj lačnégicím Slova Božjho Dussem Predložene; to gest: Kázne Na Nedele Celeho Roku Výbornými concepti z rozličných Knjh vytaženými, k snadnému pochopenj náležitě wyprawené; Také Výpovědmi Pjsma Swatého, a Výklady gak Swatých otcůw tak y Učitelůw Cyrkey Swatě hogněgssy wyswětlené, a k snadněgssy wýmliwnosti, na pomoc Nowotných Kazatelůw, Také y k Duchownjmu Užitku a Pořessenj Lidu sprostěgssjho, Obsyrnegssym Rozmluvánjm w Slowenském Gazyku ponayprw na Swětlo wydané, ktorú napísal v slovakizovanej češtine. Sám sa vyjadril, že ju napísal „vo vlastnej slovenskej reči“. Odôvodnil to tým, že „jediný národ slovenský, ktorý inak podľa mena za slávny sa pokladá, nemá vo svojej vlastnej reči vydanú ani jednu knihu, ktorú by mohli používať mladí kňazi“.*

V zbierke boli kázne na každú nedeľu v roku. Knižka mala byť predovšetkým pomôckou pre začínajúcich kazateľov. Tieto kázne boli typickým prejavom barokového myslenia. Ich štýl bol jednoduchý. Do textov vložil veľa citátov zo Svätého písma i z diel cirkevných a antických autorov. Uvádza ich pritom po latinsky, ale so súbežným prekladom. Na viacerých miestach tu prejavil sociálne cítenie s vykorisťovanými, utláčanými a s poníženými.

Do radov duchovenstva adresoval tieto slová: „Tých veľmi mnohých, ktorí

Titulný list zbierky kázni z roku 1718

sa budú čudovať tomu, že toto dielo vydávam vo svojej domácej slovenskej reči, teda neobvyklou ortografiou, ľahko o svojej veci presvedčím. Na jednej strane podnecuje ma k takémuto vydaniu to, že často som počul rozhovory mnohých zväčša mladších kazateľov, ktorí sa žaľovali, že iné národy, najmä Maďari, Nemci, Chorváti, Česi, Poliaci, Moravia a iní majú rozličné kazateľské knihy na pomoc pre mladých kazateľov, jediný slovenský národ (ktorý inak pod-

ľa svojho mena za slávny sa pokladá) nemá vo svojej vlastnej reči vydanú ani jednu knihu, ktorú by mohli používať ako pomôcku jeho mladí kňazi, hoci, ako hovorí Sokratés, k službám svojej vlasti býva každý pohotový. A hoci medzi inými rečami, s ktorými slovenský národ má zväzky, slúži mu najmä vypestovaná reč česká a moravská, pretože však kazateľské knihy v tomto jazyku v našej vlasti ťažko vidieť a takmer nemožno si ich obstaráť, oprávnene som bol pohnutý vydať toto dielo vo vlastnej slovenskej reči.“

Pri príležitosti 290. výročia jeho smrti, umiestili na budove kláštora pavlínov vo Vranove nad Topľou na jeho počesť pamätnú tabuľu. Po svätej omši 5. februára 2012 ju odhalil a požehnal košický metropolita, arcibiskup Bernard Bober.

Komunita pavlínov vo Vranove nad Topľou chcela tabuľou s uvedenými dátumami 1722–2012 chcela pripomenúť prítomnosť a prebývanie P. Alexandra Máčaja v tamomšom kláštore, jeho službu a kazateľskú činnosť vo farskom kostole v rokoch 1690 až 1693.

LUBOMÍR VILIAM PRIKRYL
(Snímky: archív autora)

**Objednajte si
dvojtyždenník o náboženstve a kultúre**

VOX

Celý ročník
si môžete objednať

kedykoľvek v priebehu roka.

Neprídete tak nielen o jednotlivé čísla, ale ani o prílohy.

**Ročné predplatné je 10 eur,
polročné 6 eur.**

**Pozor! Zmena čísla bankového konta:
SK20 0200 0000 0075 1694 9112**

**Do správy pre prijímateľa kvôli identifikácii platby
uved'te
priezvisko a adresu**

VOX

**Dvojtyždenník o náboženstve
a kultúre**

Vydáva Občianske združenie

Vox In Deserto

Sídlo OZ ViD a adresa redakcie:

Dvojkřížna 4, 821 07 Bratislava

ISSN 1339-3634

Vychádza dvojtyždenne v pdf podobe.

Predplatné si je možné objednať

e-mailom alebo telefonicky:

vox@prikryl.sk

+421 915 793 811

Číslo bankového konta:

IBAN: SK20 0200 0000 0075 1694 9112

BIC: SUBASKBX

Šéfredaktor: Pavol Prikryl

tel. +421 915 793 811,

e-mail: vox@prikryl.sk,

prikryl62@gmail.com